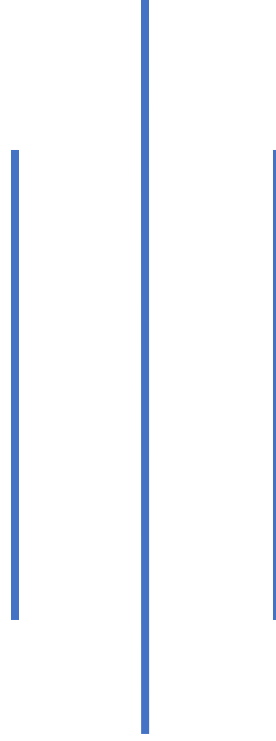

आर्थिक वर्ष ०७८/७९ को नीति तथा कार्यक्रम

धार्चे गाउँपालिका
गाउँपालिकाको कार्यालय माछीखोला, गोरखा
गण्डकी प्रदेश, नेपाल

(क) सम्बोधन

उपस्थित सम्मानित उपाध्यक्ष ज्यू,

गाउँसभा सदस्यज्यूहरु,

राष्ट्र सेवक कर्मचारीहरु

(१) विश्वव्यापी महामारीको रूपमा फैलिएको कोरोना भाइरस (कोभिड-१९) को पहिलो लहरको संक्रमणले मानव सभ्यता र मानव जाति माथी परेको अकल्पनिय संकटसँग जुधिरहदा अझ संक्रामक, घातक नयाँ प्रकारको दोस्रो लहरको कोरोना भाइरस (कोभिड-१९) संक्रमणले मानविय जनस्वस्थ्यमा परेको गहिरो, अतुलनिय क्षतिका साथै यसैको कारणले चौतर्फी पर्न गएको नकारात्मक प्रभावसँग जुधि रहेको छ । यस महामारी विरुद्ध धार्चे गाउँपालिका (स्थानिय सरकार) आफ्नो सम्पूर्ण क्षमता, स्रोत र साधनका साथ जुटि रहेको यस कठिन परिस्थितिमा धार्चे गाउँपालिकाको दशौँ गाउँ सभामा आ.व.०७८/७९ को नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्दैछु ।

(२) प्रस्तुत नीति कार्यक्रमले कोरोना भाइरस (कोभिड-१९) बाट धार्चे गाउँपालिका वासीको जीवन रक्षा गर्नको लागि संघ, प्रदेशसँगको सहकार्यमा कोरोना भाइरसको खोप (COVID VACCINE) व्यवस्था गर्नु र सम्भावित तेस्रो लहरसँग जुध्न तयारी हुदै यस महामारीबाट शिथिल भएको आर्थिक, सामाजिक लगाएतका सम्पूर्ण क्षेत्रलाई चलायमान बनाई सम्बृद्धी हासिल गर्ने लक्ष्य लिएको छ ।

(३) दोस्रो लहरको संक्रामक, घातक नयाँ प्रकारको कोरोना भाइरसको (कोभिड-१९) संक्रमणले मानव स्वस्थ्यको क्षेत्रमा देखिएको विषम परिस्थितिमा पनि गरिमामय यस सभा सामु धार्चे गाउँपालिकाको आ.व.०७८/७९ को नीति तथा कार्यक्रम पेश गर्न पाउँदा आफूलाई गौरव महसुस गरेको छु ।

(४) नेपालमा संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र स्थापनाका लागि नेपाली जनताले पटक-पटक गरेको ऐतिहासिक जन आन्दोलनहरु, जनयुद्ध र मधेश आन्दोलनको क्रममा जीवन उत्सर्ग गर्नु हुने सम्पूर्ण ज्ञात अज्ञात शहिदहरु प्रति भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछु । साथै यस अभियानमा संलग्नहुँदा वेपत्ता भएका सम्पूर्ण नागरिकहरु प्रति स्मरण गर्दै घाइते र पीडित प्रति उच्च सम्मान व्यक्त गर्दै नेपालको युगान्तकारी परिवर्तनका लागि भएका राष्ट्रियता, लोकतन्त्र र जनजीविकाको आन्दोलनमा अगुवाई गर्नु हुने सम्पूर्ण अग्रजहरुको योगदानको उच्च सम्मान सहित स्मरण गर्न चाहन्छु ।

(ख) विद्यमान परिवेश

(५) सेवा प्रवाहको क्रममा विश्वव्यापी रूपमा फैलिएको दोस्रो लहरको कोभिड-१९ को महामारीबाट जीवन गुमाउनु भएका राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरु, स्वदेश तथा विदेशमा जीवन गुमाउनु भएका सम्पूर्ण दाजुभाई तथा दिदी बहिनीहरु प्रति भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दै शोकाकुल परिवारजन प्रति गहिरो समवेदना व्यक्त गर्दै कोरोना भाइरसबाट संक्रमित हुनु भएका सबै नेपाली दाजुभाई तथा दिदी बहिनीको शीघ्र स्वास्थ्य लाभको कामना गर्दछु ।

(६) महासंकटको यस घडीमा एकजुट भई महामारीको रोकथाम, नियन्त्रण र उपचारको क्रममा अग्रपंतिमा अहोरात्र खटिनु हुने स्वास्थ्यकर्मी, सुरक्षाकर्मी, एम्बुलेन्स चालक लगाएत राष्ट्र सेवक तथा संघ सस्थाका कर्मचारीको योगदानको उच्च प्रशंसा गर्दछु । जोखिम पूर्ण यस परिस्थितिमा आ-आफ्नो तहबाट खटिनु हुने जनप्रतिनिधि, राजनीतिक दल, सञ्चारकर्मी, व्यापारी, नागरिक समाज लगायत सबै संघ संस्था तथा व्यक्तिहरुलाई धन्यवाद व्यक्त गर्दछु ।

(७) महामारीको रूपमा फैलिएको नयाँ अति घातक कोरोना भाइरसको महामारीबाट सबै नागरिकलाई सुरक्षित राख्नको लागि गरिएको बन्दाबन्दी र संघ सरकार तथा धार्चे गाउँपालिकाले लागु गरिएको स्वास्थ्य सुरक्षा मापदण्डको पूर्ण परिपालना गरि कोरोना भाइरसबाट धार्चे गाउँपालिकावासीमा पर्न सक्ने गम्भीर असर कम गर्न सहयोग गर्नु भएका सम्पूर्ण धार्चेवासीमा धन्यवाद व्यक्त गर्दै आगामी दिनहरुमा अझ बढि सतर्कता, समन्वय र एकता आवश्यक भएकोले एकजुट भएर दृढताको साथ लाग्न र यस महामारीबाट बच्न सरकारले चाल्ने हरेक कदममा निरन्तर साथ र सहयोग पाई रहने विश्वास धार्चे गा.पा.ले लिएको छ ।

(८) यस महासंकटमा जुध्न गाउँपालिकासँग हातेमालो गर्दै गाउँपालिकाले स्थापना गरेको कोभिड-१९ उपचार कोषमा स्वच्छिक रुपमा एम्बुलेन्स, स्वास्थ्य सामग्री, जिन्सी सामान तथा आर्थिक सहयोग गर्नु हुने सबै संघसंस्था एवं व्यक्तिहरु प्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्दै आगामी दिनहरुमा पनि यस्तै साथ र सहयोगको अपेक्षा गर्दछु ।

(९) कोरोना भाइरसको दोस्रो महामारीसँग जुध्दै धरासायी भएका व्यवसाय, रोजगारी तथा दैनिककार्यलाई निरन्तरता दिदै भावी अवस्थालाई मध्यनजर गरि रणनीतिक कार्ययोजना तयार गरी यस महामारीबाट रोजगारी गुमाएका श्रमिक, असाहाय, अपाङ्ग व्यक्ति, एकल महिला, जेष्ठ नागरिक, गरिव तथा विपन्न वर्ग लक्षित स्वस्थ, साना किसान, शिप विकास तालिम, आय आर्जन तथा रोजगारी सृजना हुने उत्थानशिल कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।

(१०) विपद र जोखिमको दृष्टीकोणले धार्चे गा.पा.अति जोखिम क्षेत्रमा पर्ने भएकोले सम्भावित प्राकृतिक विपदबाट हुन सक्ने जोखिम, पर्न सक्ने क्षती र असरलाई न्यूनीकरण गर्नको लागि समावेशी विपद जोखिम न्युनिकरण, व्यवस्थापन ऐन, नियम र नीति तथा प्रतिकार्ययोजना निर्माण गरि अवलम्बन गरिनेछ । विपदबाट क्षति भएका सार्वजनिक तथा निजी संरचनाको पुननिर्माण र भुकम्प पश्चात सुरक्षित घर पुननिर्माण गर्न बाँकी रहेका संकटासन्न घर परिवारको लगत तयार पारी शत प्रतिशत घरहरुको पुननिर्माण कार्य सम्पन्न गरिनेछ ।

(११) वढ्दो जलवायु परिवर्तन र यसबाट विश्वव्यापीरुपमा परेको असरबाट धार्चे गाउँपालिका पनि अछुतो नभएकोले यसको असरलाई कम गर्दै अनुकुलनका लागि विशेष कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ, र भविष्यमा पर्न सक्ने थप असरबाट पर्न सक्ने प्राकृतिक विपदको असरलाई न्यूनीकरण गर्न स्थानीय अनुकुलन योजना बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ ।

(१२) सुन्दर सुरक्षित समृद्ध धार्चे भन्ने सोच र लक्ष्यका साथ निर्माण गरिएको पञ्च वर्षिय आवधिक योजना अनुसार लक्ष्य तथा उद्देश्य हासिल प्राप्तिको अवस्था अध्यावधिक गरि गुणस्तरीय सेवा प्रवाह गर्दै समृद्धि हासिल गर्नका लागि गाउँपालिका निरन्तर कृयाशिल रहेको छ ।

(१३) धार्चे गाउँपालिका संघिय सरकारको पहुँच बाट ज्यादै टाढा, विकट भौगलिक अवस्थामा भएता पनि पूर्वाधार, आर्थिक, सामाजिक, साँस्कृतिक लगाएत विविध क्षेत्रका विकासको निमित्त सधै समर्पित रहने प्रण गर्दै सुशासन, पारदर्शिता र जवाफदेहिता बिना समग्र विकासको लक्ष्य चुम्न सकिन्न भन्ने अठोटका साथ धार्चे गाउँपालिकालाई उत्कृष्ट र आर्कषक पर्यटकिय गन्तव्यको रुपमा अघि बढाउन पर्यटन पूर्वाधार निर्माण गर्न जुटि रहेको स्मरण गराउन चाहन्छु ।

(१४) “पछाडि कोहि पनि नछुटुन”(Leave no one behind) भन्ने पक्षलाई मध्यनजर गर्दै जोखिममा रहेका तथा लक्षित वर्गलाई प्रत्यक्ष लाभहुने सहभागितामुलक कार्यक्रम तथा दिगो, भुकम्प प्रतिरोधात्मक तथा अपाङ्गमैत्री भौतिक संरचना, आर्थिक वृद्धि, रोजगारी सृजना गर्ने योजनाहरुलाई प्राथमिकता दिई वजेट विनियोजन गर्दै साना तथा टुक्रे योजना कार्यान्वयन गर्ने परिपाटीलाई बन्द गरि समावेशी अनुगमन र मुल्यांकन प्रणालीलाई पूर्णरुपमा अवलम्बन गरिनेछ ।

(१५) धार्चे गाउँपालिका सधै लोकतान्त्रिक मूल्य र मान्यता, प्रतिस्पर्धात्मक बहुदलिय लोकतान्त्रिक शासन प्रणाली, नागरिक स्वतन्त्रता मौलिक अधिकार, मानव अधिकार, बालिग मताधिकार, आवधिक निर्वाचन, विविधताको सम्मान, पूर्ण प्रेस स्वतन्त्रता तथा स्वतन्त्र निस्पक्ष र सक्षम न्यायपालिका र कानूनी राज्यको अवधारणाको कार्यान्वयनमा प्रतिबद्ध रहेको कुरा अवगत गराउन चाहन्छु ।

(१६) धार्चे गाउँ सरकार आफ्नो गन्तव्यमा सुनिश्चित छ, लक्ष्यहरु निर्धारित छन । नीति तथा कार्यक्रमहरु जनमुखि छन तथापी हामीसँग सबै अवसरहरुलाई कार्यान्वयन गर्न हाम्रा विकट भौगलिक अवस्था, कानुनी जटिलता, राष्ट्र सेवक कर्मचारीको फेरबदल र विश्व व्यापी कोरोना भाइरसको महामारी आदि कारणहरुले हामीले शत प्रतिशत परिणाम हासिल गर्न कठिनाई भई रहेको छ । चार आर्थिक वर्ष सम्पन्न गर्दै गर्दा सिकेका सिकाई, पहिचान भएका अवसर, आन्तरिक तथा बाह्य समस्या र चुनौतिहरुलाई अवसरमा रुपान्तरण गर्ने थप जिम्मेवारीहरु हाम्रो काँधमा रहेको छ, भने प्रभावकारी र जनउत्तरदायी सेवा प्रवाह गर्दै जवाफदेहिता, पारदर्शिता र सुशासनलाई सस्थागत गर्दै स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी र भुमिकालाई थप सशक्त पार्न हामी दृढ संकल्पित छौ ।

उपस्थित गाउँसभा सदस्य ज्यू तथा राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरु

अब म धार्चे गाउँपालिकाले विकास र समृद्धिको लक्ष्य प्राप्तिको लागि गरिएका महत्वपूर्ण प्रयास, अवसर तथा चुनौति:

(१७) केन्द्रीय सेवा, सुविधा, पहुँच देखि धेरै टाढा तथा विकट भौगोलिक क्षेत्रमा पर्नु धार्चे गाउँपालिकाको वाध्यता नै हो भने अधिल्लो आ.व. जस्तै विश्व व्यापिरुपमा फैलिएको घातक कोरोना भाइरसको महामारीको कारणले गर्दा स्थानिय सरकारले गर्नु पर्ने कार्य र प्रवाह गर्नु पर्ने सेवाहरुमा निकै नै समस्या र चुनौति थपिएको छ । तथापि यस विषम परिस्थितिको बावजुद पनि यस आ.व.मा धार्चे गा.पा.ले सुन्दर सुरक्षित समृद्ध धार्चे निर्माण गर्नको लागि गरिएको परिकल्पनालाई पुरा गर्न चालिएका कदम तथा महत्वपूर्ण प्रयासहरु निम्नानुसार छन:

- आ.व. ०७७/७८ मा धार्चे गा.पाले आन्तरिक तथा वाह्य पर्यटनलाई लक्षित गरि तातोपानी मेलाको अवसरमा धार्चे पर्यटन महोत्वस आयोजना गरियो ।
- भूकम्पले दिएको चुनौतिलाई अवसरमा परिणत गर्दै इपीसेन्टर साहसिक माउण्टेन वाईक ट्रेल निर्माण तथा उद्घाटन ।
- नयाँ वर्षको अवसर पारी आरुघाट, वारपाक सुलीकोट र धार्चे गा.पाको समन्वयमा धार्चेको पर्यटन विकास सम्बन्धी अन्तरकृया ।
- कोरोना महामारीबाट थलिएको आन्तरिक पर्यटनलाई प्रवृद्धन गर्नको लागि धार्चे गा.पा.मा कार्यरत कर्मचारीहरुलाई ३ दिने पर्यटन विदाको व्यवस्था ।
- कागज रहित डिजिटल धार्चे भन्ने अवधारणा अनुसार अनुगमन तथा सुपरिवेक्षणमा सोलिष्टीक एपको प्रयोग गरि अनुगमन गरिएको ।
- वौद्ध हिमालवाट आएको पानीलाई प्रशोधन गरी वौद्ध हिमाल शुद्धजलको नामवाट ब्राण्डीडको लागि तयारी ।
- भूकम्प रहित सुरक्षित आवास निर्माण ।
- जैविक गाउँ निर्माण गर्ने प्रयास ।
- मेगा स्कुल आवसीय छात्रावास निर्माणाधीन ।
- १५ शैयाको सामुदायिक अस्पताल निर्माणाधीन ।
- भूकम्प पछिको धार्चेको पुननिर्माण पुस्तक प्रकाशोन्मुख ।

विद्यमान अवसरहरु:

- धार्चे गाउँ पालिका प्राकृतिक सम्पदा र जैविक विविधाताले भरिपूर्ण ।
- पर्यटन (पर्यापर्यटन, साहसिक, साँस्कृतिक) विकासको प्रचुर सम्भावना वोकेको धार्चे गाउँ पालिका आन्तरिक र वाह्य पर्यटनको लागि भर्जिन गन्तव्यको रुपमा रहेको छ ।
- धार्चे गाउँपालिकामा जलस्रोत सम्पदाको विकासमा प्रचुर सम्भावना रहेको छ ।
- धार्चे गाउँपालिकामा स्थानिय जैविक उत्पादनहरुको ब्राण्डीड र वजारिकरण ।
- गैरकाष्ठ वनपैदावार तथा खनिज पदार्थमा आधारित उद्योग स्थापना ।
- सेमिनार, चलचित्र छायाँङ्गन, फेष्टीवल पर्यटन सञ्चालन ।
- अध्ययन अनुसन्धानको लागि उपयुक्त ठाउँ ।

विद्यमान चुनौतिरु:

- दुर्गम गाउँपालिकाको कारणले केन्द्र तथा संघ सरकारसँगको पहुँचमा कमि ।
- विषम भौगोलिक वनावटका कारण पूर्वाधार विकास लगाएत अन्य विकास निर्माणका कार्यहरु सञ्चालनमा कठिनाई ।

- विकट भुगोलका कारण एकीकृत वस्तीविकास तथा यातायात सुविधामा कठिनाई ।
- वर्षेनी पहिरो तथा बाढी प्रकोपको कारणले विकासमा अवरोध ।
- विद्युत तथा सञ्चारका पूर्वाधारहरूको पूर्ण विकास हुन नसक्नु ।
- विश्वव्यापी महामारीको रूपमा फैलिएको दोस्रो लहरको कोरोना भाइरसबाट सबै क्षेत्र प्रभावित हुनु ।
- जनप्रतिनिधी तथा कर्मचारीहरूलाई समय अनुसार सशक्तिकरण गर्दै जान नसक्नु ।
- आन्तरिक राजस्व संकलनको अवसरलाई उपयोग गर्न नसक्नु ।
- छाडा चरन, डढेलो तथा खुल्ला चोरी सिकारी ।
- परम्परागत खेतीप्राणलीमा आधारित रहनु र स्थानिय उत्पादित वस्तुहरूको बजारिकरणको अभाव हुनु ।
- पशु तथा वाली विमा कार्यक्रमलाई व्यापकता दिन नसकिएको ।
- सामुदायिक वन र गाउँपालिका विचमा आवश्यक समन्वय र सहकार्य हुन नसक्नु ।
- प्रचुर सम्भावना रहेको क्षेत्रहरूमा लगानी कर्ताहरू भित्र्याउन नसकिएको ।

गाउँपालिकाको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमाका आधार र प्रावधानहरू निम्न रहेका छन् ।

- गाउँपालिकाले आफ्नो अधिकार क्षेत्र भित्रका विषयमा स्थानीय स्तरको विकासका लागि आवधिक, वार्षिक, रणनीतिक विषय क्षेत्रगत दीर्घकालिन विकास योजना बनाई लागू गर्नु पर्नेछ ।
- योजना बनाउँदा संघीय सरकार र प्रदेश सरकारको नीति, लक्ष्य, उद्देश्य, समय सीमा र प्रक्रियासँग अनुकूल हुने गरी सुशासन, वातावरण, बालमैत्री, जलवायु परिवर्तन अनुकूलन, विपद व्यवस्थापन, सामाजिक समावेशीकरण जस्ता अन्तर सम्बन्धित विषयहरूलाई ध्यान दिनु पर्नेछ ।
- योजना बनाउँदा प्राथमिकता दिनु पर्ने विषयहरूको आधारमा आयोजना तथा कार्यक्रमको प्राथमिकता निर्धारण तथा छनौट गर्नु पर्नेछ ।
- योजना तर्जुमा गर्दा मध्यम र दीर्घकालिन प्रकृतिका आयोजनाहरूको सूची तयार गर्नु पर्नेछ ।
- गाउँ कार्यपालिकाबाट स्वीकृत योजना तर्जुमा कार्यविधि बमोजिमको विधि तथा प्रक्रिया अनुसरण गर्नु पर्नेछ ।

योजना तथा बजेट तर्जुमाका आधारहरू:

- नेपालको संविधान
 - राज्यको निर्देशक सिद्धान्त, नीतिहरू, मौलिक हक (भाग ४)
 - आर्थिक अधिकार (धारा ५९), आर्थिक प्रणाली (भाग १९)
 - कर लगाउने क्षेत्र (अनुसूचि ८ बमोजिम)
- स्थानिय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४
- स्थानिय तहको वार्षिक योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४ (परिमार्जित)
- स्थानिय तहको वार्षिक योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७५
- राजस्व परामर्श समितिको प्रतिवेदन,

(१८) भौगोलिक विकटता र सिमित स्रोत साधनको बावजूद, कोरोना भाइरसको दोस्रो महामारीले सृजना गरेको विषम परिस्थितिमा पनि धार्चे गाउँपालिका आफ्नो लक्ष्य प्राप्तीको लागि अगाडि बढि रहेको अवस्था भए पनि गाउँपालिकाको सेवा प्रवाह, विकास निर्माण लगाएतका समग्र गतिविधिहरू निकै प्रभावित भएका छन् भने यि सबै अवस्थाहरूले सिकाएका सिकाईबाट आगामी दिनहरूमा कति पनि विचलित नभै अगाडि बढ्नको लागि क्षमता विकासका अवसर प्राप्त भएको छ

। तथापि यस विषम परिस्थितिमा पनि आवश्यक सहकार्य, समन्वयको फलस्वरूप गाउँपालिकाले हासिल गरेका केहि महत्वपूर्ण उपलब्धीहरु सम्मानित सभा समक्ष प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

(१) भौतिक पूर्वाधार विकास तर्फको उपलब्धी

- भुकम्प पश्चातको निजी आवास पुननिर्माणको कार्यहरु ७ वटा वडाहरुमा गुनोसोमा परेका केहि घरहरु वहेक ७ वटै वडाहरुमा सम्पन्न भएको । यो आ.व.मा बजेट विनियोजन गरि निर्माण कार्यसुरुवात गरिका ४ वटा वडाका वडाभवनहरु मध्ये २ वटा पूर्णरुपमा सम्पन्न भएको र अन्य भवनहरुको काम द्रुतगतिमा सञ्चालनमा रहेको छ । यसै आ.व.मा नयाँ ७ कि.मि.नयाँ सडक निर्माण भएको र १.७ कि.मि सडक स्तरउन्नती भएको छ । गाउँपालिका र प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमवाट ७ कि.मि. गोरेटो वाटो निर्माण गरिएको छ ।
- गा.पाको प्रशासनिक भवन निर्माणाधीन रहेको ।
- ४ वटा वडा कार्यालय भवन निर्माणाधीन, १ कोल्ड स्टोर, २ रष्टीक स्टोर, १ तमुकोइवो भवन, काशी गाउँ सभाहल निर्माण सम्पन्न भएको छ ।
- २ वटा अस्पताल निर्माणाधीन ।
- ३ वटा जलविद्युत निर्माणाधीन ।
- गा.पा. स्तरीय हाटबजार तथा कोशेली घर निर्माण ।
- दोभानको वुढीगण्डकीमा पक्की पुलको DPR गरिएको ।

(२) आर्थिक विकास तर्फको उपलब्धी

- गा.पा.को पर्यटन गुर्योजना निर्माण गर्ने चरणमा रहेको ।
- धार्चे गा.पा. र सिभिल बैंक विच सम्झौता गरी ७ जनाले सहूलियतपूर्ण कर्जा प्राप्त गरेको ।
- धार्चे गा.पा.मा व्यवसायीहरुको सहजताको लागि व्यवसायिक सहायता कक्ष स्थापना गरि पान नम्बर उपलब्ध गराएको ।
- लाप्राक नमुना वस्तीमा पर्यटकीय सुचना केन्द्र र कोशेली भवन निर्माण ।
- निशाराङ च्छो पदमार्ग निर्माणको लागि DPR तयार गरि टेण्डर खोलिएको ।
- पहिलो पटक पशुमा कृतिम गर्भाधानको सुरुवात गरिएको ।
- पशु स्वास्थ्य कर्मीहरुको सञ्जाल गठन ।
- धार्चे गाउँपालिकाले IMTA (International mountain tourism alliance) को निशुल्क सदस्यता प्राप्ती ।
- नेपाल पर्यटन बोर्डले धार्चे उत्कृष्ट ठाउँहरुको फोटो आफ्नो वोएभ साइटमा राखेको ।

(३) सामाजिक विकास तर्फको उपलब्धी

- कोरोना भाइरस संक्रमण विरुद्ध गा.पा. कर्मचारी, जनप्रतिनीधि तथा अन्य व्यक्तिहरुलाई खोपको व्यवस्था गरिएको ।
- विश्व भरी फैलिएको महामारी कोभिड १९ को संक्रमितहरुलाई राख्ने क्वारिन्टीनको निर्माण र संक्रमितहरुको उपचारको लागि कोभिड १९ उपचार कोष स्थापना गरी सञ्चालनमा ल्याएको ।
- PCR जाँच गर्ने व्यवस्था गरीएको ।
- एक घर एक धारा कार्यक्रम अन्तरगत काशी गाउँ, गुम्दा, लापुवेशीमा निर्माणाधीन रहेको ।
- मेगा विद्यालयको छात्रावास भवन निर्माणाधीन रहेको ।
- ४ वटा क्वारिन्टीन निर्माण, १ इसोलेसन सेन्टर निर्माण गरिएको ।
- गा.पा स्तरीय खेलकुद समिति गठन
- धार्चे गा.पा स्तरीय महिला सञ्जाल गठन,

- गा.पा.को समन्वयमा धार्चे उद्योग वाणिज्य संघ एकाई गठन भएको ।
- ३८ वटा स्थायी शिक्षक दरबन्दी पदपूर्ती ।
- धार्चे गा.पा.को स्वास्थ्य क्षेत्रको अवस्थालाई मध्यनजर गरि सम्भव नेपालसँगको सहकार्य र आर्थिक सहयोगमा थप एक एम्बुलेनस व्यवस्थापन गरिएको ।
- ४३४ (२३६ महिला र १९८ पुरुष) जेष्ठ नागरिक तथा २५२ (११४ महिला र १३८ पुरुष) अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई परिचय पत्र वितरण गरिएको ।

(४) वन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन तर्फको उपलब्धी

- कस्तुरी तथा मृग पालन सम्बन्धी गोष्ठी सम्पन्न गरिएको ।
- ४ अग्नी पिडित घरपरिवारलाई राहत वितरण गरिएको ।

(५) सस्थागत तथा सुशासन तर्फको उपलब्धी

- स्थानिय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ ले व्यवस्था गरे अनुसार धार्चे गाउँपालिकाको सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी मितव्यायी, सरल र पहुँच योग्य बनाउन राजस्व संकलन गर्ने कार्यलाई सरल, सहज र भरपर्दो बनाउनको लागि एकीकृत कर संकलन प्रणाली सफ्टवेयर जडान गरि कार्यान्वयनमा ल्याएको ।
- धार्चे गाउँ पालिकाले आ.व.०७५/०७६ को सस्थागत स्वमूल्यांकन सञ्चालन गरि १० विषयगत क्षेत्र अर्न्तगत १०० वटा सुचकहरूमा स्वमूल्यांकन गर्ने कार्य सम्पन्न गरिएको छ । सो मूल्यांकनबाट १०० मा ४६.७५ अङ्क प्राप्त गरी कम्जोर अवस्थामा रहेको देखिन्छ ।
- गाउँपालिकाको काम कारवाहीलाई व्यवस्थित गरि विधिको शासन, पारदर्शी, जवाफदेहि, परिणाम मूखि र नागरीकमैत्रि शासन व्यवस्था कायम गर्न ४ ऐन, २१ वटा कार्यविधि, १ नीति निर्देशिका, २ नियमावली, ३ वटा निर्देशिका, १ नीति, १ मार्गदर्शन निर्माण गरी सम्मानीत सभाले पास गरी गर्दै आएको छ ।

(च) आगामी आ.व.का प्राथमिकता प्राप्त प्रमुख कार्यक्रमहरू

(क) आर्थिक विकास

(ख) सामाजिक विकास

(ग) भौतिक पूर्वाधार

(घ) वन वातावरण

(ङ) सस्थागत तथा सुशासन

(छ) आगामी आ.व.का प्रमुख नीतिहरू

क, आर्थिक विकास

राजस्व तर्फ

(१९) आन्तरिक राजस्व संकलन गर्ने कार्यलाई सफल बनाउनको लागि “राजश्व संकलन भार होइन समृद्धिको आधार हो” भन्ने चेतना जागरण गराउन कर सम्बन्धि प्रशिक्षण, छलफल वा तालिम कार्यक्रम मार्फत सचेतना अभियान निरन्तर संचालन गरिनेछ भने गाउँपालिका भित्र उच्चतम तथा समयमा कर तिर्ने करदातालाई सम्मान गरिनेछ ।

(२०) आन्तरिक राजस्व वृद्धिको लागि धार्चे गाउँपालिकाले निर्माण गरेको आन्तरिक राजश्व सुधार कार्ययोजना अनुसार आन्तरिक राजस्व संकलन गरि धार्चे गाउँपालिकालाई आत्मनिर्भर बनाउन आन्तरीक राजश्व सुधार कार्ययोजना अनुसार

आन्तरिक राजस्व संकलनमा वृद्धि गरिनेछ । साथै राजस्वका थप क्षेत्रहरु पहिचान गरी राजस्व वृद्धि गर्दै लैजाने नीति लिइनेछ ।

(२१) व्यवसायको पहिचान, दर्ता, अभिलेखीकरण र वर्गीकरण गरि व्यवसायलाई व्यवस्थित गर्न सफ्टवेयर प्रणालीमा आवद्ध गर्ने साथै वर्गीकरण र कारोवारको आधारमा व्यवसाय गरेको दर निर्धारण गरी राजस्व संकलन गरिनेछ ।

(२२) गाउँपालिकालाई प्राप्त राजस्वका अधिकारसँग सम्बन्धित व्यक्तिगत सम्पत्तिहरू, व्यापार व्यवसायहरू, सेवा सुविधाहरू आदिको अभिलेख तयार गरी अद्यावधिक गरिने छ । सेवा शुल्क निर्धारण गर्दा सामाजिक न्यायको आधारमा उपेक्षित वर्गका लागि सहूलियत हुने गरी तोकिए बमोजिम सेवा शुल्क निर्धारण गरिनेछ ।

(२३) राजस्व प्रशासनलाई अभि च्युस्त र पारदर्शी बनाउन गाउँपालिका र सबै वडा कार्यालयहरूमा राजस्व प्रशासनका लागि सफ्टवेयर जडान गरी कम्प्युटर बिलिडको सुरुवात गरिनेछ । राजस्व प्रशासनमा काम गर्ने कर्मचारीहरूको क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ । गाउँपालिकाको राजस्व प्रशासनलाई थप प्रभावकारी बनाउन, राजस्व परामर्श समितिको सक्रियतामा समितिले नियमित राजस्व असुलीको अनुगमन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

(२४) व्यवसायीहरूलाई गरेको दायरामा लैजाने र यसका लागि उद्योगि व्यवसायिहरूसँग आवश्यकतानुसार समन्वय गरी कार्य गर्ने । व्यवसायमा कर तिर्ने व्यवस्था तथा कर नीतिको बारेमा आवश्यक अभिमुखिकरण गर्ने व्यवस्था मिलाउने, स्थानीय तहमा संचालनमा रहेका दर्ता भएका र नभएका सबै खाले उद्योग व्यावसायहरूको तथ्यांक अध्यावधिक गर्ने व्यावसाय दर्ता अभियान संचालन गर्ने ।

कृषि तर्फ

(२५) धार्चे गाउँपालिकामा कृषि तथा पशुपालन क्षेत्रको विकासका लागि आवश्यक पर्ने प्राविधिक कर्मचारीको व्यवस्था गरी सेवा केन्द्र मार्फत सबै किसानको पहुँच हुने गरी कृषि तथा पशुपालन सम्बन्धी प्राविधिक सेवा विस्तार गरिनेछ ।

(२६) धार्चे गा.पाको कुल क्षेत्रफलको ९.८३% कृषि योग्य भूमिको असमित उपयोग गरी कृषिमा आत्म निर्भर बन्नको लागि र कृषि योग्य जमिनमा पहुँच नरहेका लगभग १७% घर परिवारको खाद्य असुरक्षालाई घटाउने नीति लिइने छ । यसको लागि बाँझो तथा खाली जग्गालाई उपयोग गर्ने नीति अनुसार कृषि उत्पादन बढाउन कृषियोग्य जमिनमा पहुँच वृद्धि गर्दै सिचाई सुविधालाई बढाईने छ ।

(२७) धार्चे गाउँपालिकाको हावापानी र माटो सुहाउँदो कृषि उत्पादन (मकै, आलु, गहुँ, जौ, भटमास, कोदो) आदिको उत्पादनमा वृद्धि गर्नको लागि **जग्गा वर्गिकरण गरि लागत सङ्कलन** गरिनेछ भने खाद्य सुरक्षामा विशेष जोड दिदै आवश्यक बजेट विनियोजन गराइने छ ।

(२८) रैथाने विउ तथा विजनको नशल सुधार गरि उन्नत रैथाने विउको विकासको नीति लिइने छ भने आलु, गहुँ, जौ, भटमास र शिलाम खेतिको क्षेत्र विस्तार गरि कृषिमा आत्मनिर्भर गर्ने नीति अनुसार हरियो तरकारी उत्पादन र प्रयोग दर १ प्रतिशत वाट बढाएर १० प्रतिशत बनाइने छ ।

(२९) कृषिमा यान्त्रिकरण, आधुनिकीकरण तथा व्यवसायीकरण गर्दै यसलाई मर्यादित पेशाको रूपमा विकास गरिनेछ । यसका लागि बढागत रूपमा संचालन भई रहेको पकेट/ब्लक कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ भने यो आ.व. देखी कृषक दर्ता तथा सूचिकरण गरि राष्ट्रिय किसान परिचय पत्र वितरण गर्ने व्यवस्था मिलाईने छ ।

(३०) **उत्पादनमा हाम्रो साथ बस्दीन म खाली हात** भन्ने नारालाई सफल बनाउन गाउँपालिकामा रहेको सबै खाले जमिनको उपयोग गर्दै खाद्य असुरक्षालाई हटाउन कृषि योग्य भूमिको पूर्ण उपयोग, परम्परागत कृषि पेशालाई आधुनिकीकरण गर्दै अर्गानिक खेतीको लागि विभिन्न निकायहरूसँगको सहकार्यमा कार्यक्रम सञ्चालनलाई निरन्तरता दिइने छ ।

(३१) स्थानिय उत्पादन र खपतमा विशेष जोड दिई प्रत्येक आ.व.मा धार्चेवाट उत्पादि स्थानिय वस्तुको ब्राण्डीड, लेवलड र प्याकेजिड गर्नको लागि बजेट विनियोजन गरिने छ ।

(३२) गाउँपालिका भित्र उत्पादित वस्तुहरुको व्यवस्थापन र बजारीकरणको लागि “एक वडा एक महिला कृषि सहकारी निर्माण” गरी उत्पादित वस्तुहरुको व्यवस्थापन र बजारीकरणको लागि कोष खडा गरी अनुदानको व्यवस्था गरिने छ ।

(३३) उपयोग विहिन भूमिलाई गा.पा.को स्वामित्वमा ल्याई कृषिमा आत्मनिर्भर बन्नको लागि व्यवसायिक कृषि कार्यक्रम सञ्चालन गर्न जग्गा लिजमा उपलब्ध गराइने नीति लिइनेछ ।

(३४) व्यवसायिक सिप सिकेका, वैदेशिक रोजगारीवाट फर्किएका, कोरोना भाइरसको महामारीवाट व्यवसाय तथा रोजगारी गुमाएका श्रम शक्तिहरुको तथ्याङ्क सङ्कलन गरी ति व्यक्तिहरु लक्षित गरि व्यवसाय सञ्चालनको लागि युवा तथा लक्षित वर्ग उच्चमशिलता विकास अनुदान कोषलाई निरन्तरता दिई सञ्चालन गरिने छ ।

(३५) वातावरण तथा मानव स्वास्थ्यमा प्रतिकूल असर पर्न नदिन तथा दीर्घकालिन कृषि विकासको निम्ति रासयनिक विषादीको प्रयोगलाई निरुत्साहित गर्दै माटो परिक्षण, बाली उपचार शिविर सञ्चालन, जैविक तथा वनस्पतिक विषादी निर्माण पद्धतिमा जोड दिईने छ, भने होटल तथा पसलहरुमा अर्गानिक उत्पादनको ट्रेड मार्क राखी व्यवसायलाई प्रोत्साहन गर्ने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइने छ ।

(३६) कृषिलाई व्यवसायिक तथा आधुनिकीकरण गर्नको लागि कृषिजन्य पुर्वाधार निर्माण गरिनेछ भने आलुको सुपर जोन र अन्य सबै वडाहरुलाई पकेट एरियावाट बलकमा स्तर उन्नती गरीने कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ । उत्पादित स्थानिय कृषि वस्तुहरुको खपतको लागि एक वडा एक सङ्कलन केन्द्र र हाटबजार नभएका वडारुमा हाटबजार निर्माण गर्ने साथै गा.पा स्तरीय संकलन केन्द्र निर्माण गरिने छ ।

(३७) एक वस्ती एक व्यवसायिक अर्गानिक खेती उत्पादनको लागि (बेसार अदुवा, फापर, तरुल, सखरखण्ड, कफि, सिस्नु, अल्लो, अलैंची, कागती, केरा भुँइकटहर, एवोकाडो, जापानीज कटुस, स्याउ, किम्बु, टिम्मुर, दाँते ओखर, तरकारी खेती) कृषक समुहहरुलाई विउ खरिदमा ७५% अनुदान निरन्तरता दिइने छ ।

(३८) माटोको स्वस्थता कायम गरी उर्वराशक्ति दीर्घकालीन रुपमा कायम राख्न गोठेमल, कम्पोष्ट मल, जैविक मल, हरियो मल, पशुमुत्र सङ्कलन र प्रयोगमा जोड दिईने छ ।

(३९) गाउँपालिका भित्रै प्रमुख रुपमा उत्पादन हुने नगदेवाली (आलु, भटमास, सिलाम) आदिमा गाउँपालिकालाई आत्म निर्भर बनाइनेछ, भने यि नगदे वालीको विउ विजनको उत्पादन केन्द्रकोरुपमा विकास गरिने छ ।

(४०) उच्च मूल्यका सम्भावित जडिवुट्टिहरु, मौसमी तथा वेमौसमि फलफुलहरुको व्यावसायिक खेति गर्नको लागि कृषक समुहहरुलाई आवश्यक अनुदानको व्यवस्था मिलाईने छ ।

(४१) मौसमी तथा वेमौसमि फलफुलहरुको व्यावसायिक खेतिको लागि आवश्यक पर्ने सिचाइको व्यवस्था गरिनेछ, भने सिंचाइको सम्भावना नभएको ठाउँमा थोपा सिचाई, पलाष्टिक पोखरी निर्माण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

(४२) भूमिको खण्डीकरण गरी बाँझो राख्ने चलनलाई निरुत्साहित गर्न भुमी बैकको स्थापना गरी खण्डीकरणमा आधारित खेती प्रणालीमा जोड दिई कृषि उत्पादकत्व बढाउन सिंचाईको व्यवस्था मिलाईने छ । साथै भुमि सम्बन्धि अभिलेखलाई विद्युत्तिय प्रणालीमा व्यवस्थित गर्दै अध्यक्ष कृषि पर्यटन परियोजना सञ्चालनमा ल्याई हरेक वर्ष उत्कृष्ट कृषकलाई पुरस्कार वितरण गरिने छ ।

(४२) व्यवसायिक सुरक्षणका लागि व्यवसाय विमा तथा सुरक्षाको सामाग्रि सम्बन्धमा अभिमुखिकरण कार्यक्रम संचालन गरिने छ । कृषि फर्म बालि विमा गर्दा लाग्ने प्रिमियममा नेपाल सरकारले दिने सुविधा बाहेकलाई १०० प्रतिशत मानि ५० प्रतिशत अनुदान यस पालिकाद्वारा प्रदान गर्ने ।

(४३) हालैमात्र नेपाल भित्रिएको जापानीज प्रविधिको अंगारवाट वनाइने अर्गानीक वायो चार मलमा गौमुत्रको समिश्रण भएकोले लार्के हिमाल वायो चार प्र.लि.ले गोरखाको १० किलोमा उत्पादन गर्न लागेको उक्त प्रालिसँग धार्चेको गौमुत्र संकलन गरी विक्री वितरण गर्न गोठालोहरुलाई प्लास्टिकको ड्रम वितरण गर्ने नीति लिएको छ भने उक्त मल खरिदमा कृषकहरुलाई अनुदान उपलब्ध गराइने छ ।

(४४) रोपेको वर्ष दिनमै टिप्न मिल्ने धुपी र धुपीभित्र रोपेको वर्ष दिनमै ३ पटक पात टिप्न मिल्ने रोजमेरी फुल खेती (१४०० देखि २२००मिटर) गर्न लार्के हिमाल जडिवुटी उद्योग प्रालिसँग सहकार्य गरी ५० रोपनी जग्गामा खेती गर्न ३ वटा समुहलाई ५० प्रतिशत अनुदान दिलाउने नीति लिइने छ ।

(४५) धार्चे गाउँपालिकाको अवस्था अनुसार नगदे वालीको लागि शित भण्डारण, प्लाष्टीक पोखरी निर्माण गर्नको लागि किसानहरुलाई आवश्यक वजेट अनुदानको व्यवस्था गरिने छ भने कृषकहरुलाई निशुल्क तरकारीको बीउ मिनीकिट वितरण कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

(४६) धार्चे गाउँपालिकाको कृषि क्षेत्रलाई व्यवस्थित र मर्यादित बनाउनको लागि कृषकको व्यक्तिगत विवरण, व्यवसायीक विवरण, प्राप्त गरेको सहूलियत तथा सुविधा समेतलाई जानकारी हुने गरी कृषि डायरी तथा कृषक परिचय पत्र कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

पशुपक्षी विकास

(४७) यस गा.पा.मा पशु तथा पक्षीको विकास तथा व्यवसायिक उत्पादनको प्रचुर सम्भावना भएता पनि ४९% घरपरिवार मात्र जिविको पार्जनका लागि यस पेशामा संलग्न रहेका छन् । यस अवस्थालाई सुधार गरि पशु तथा पक्षीको विकास तथा व्यवसायिक उत्पादनलाई विशेष प्राथमिकता दिने नीति लिदै व्यवस्थित र व्यवसायिक पशुपक्षी पालनमा अनुदानको व्यवस्था गरी मासु, अण्डा तथा दूधमा आत्मनिर्भर हुने नीति लिइनेछ ।

(४८) भेडा तथा बाख्राको व्यावसायिक उच्च महत्व रहेका हुल्चुक, केरौजा, भिरकुना, गुम्दामा बाख्रापालन व्यवसायलाई व्यवस्थित गरिने छ । लाप्राक, सिङला, उहियाको लाक्पाल क्षेत्रमा भेडा पालन व्यवसाय सञ्चालनको लागि विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गर्दै बाख्रा तथा भेडाको पकेट क्षेत्र बनाईने छ ।

(४९) धार्चे गाउँपालिकालाई, मासु तथा अण्डामा आत्मनिर्भर बनाउनको लागि लाप्राक, गुम्दा, केरौजा, उहिया र लापुमा कुखुरा, कालिज, वट्टाई तथा तित्रा पालनमा जोड दिई उपयुक्त स्थानमा ह्याचरी सेन्टर स्थापना तथा गाउँपालिका भित्र कुखुराको चल्ला उत्पादन गर्नको लागि अन्य निकायसँग सहकार्य गरिनेछ ।

(५०) बाहिरवाट अबैध रुपमा भित्रने पशु पक्षीलाई रोक लगाई स्थानीय पशु नश्ल सुधारको माध्यमबाट पशुपालन व्यवसायलाई प्रोत्साहन गरी धार्चे गाउँपालिकाको बजार क्षेत्रमा आवश्यकता अनुसार पशु बधशालाको निर्माण गरी स्वच्छ र स्वस्थ मासु खपत गराईनेछ ।

(५१) एकिकृत पशुपालन कार्यलाई प्रोत्साहन गरी पानीको अभाव रहेको खर्कहरुमा आकासे पानी संकलनको लागि प्लास्टीक पोखरी, सामुहिक गोठ, चरन खर्क आदिको निर्माण गर्दै लगिने छ ।

(५२) धार्चे गाउँपालिका भित्र उत्पादित भेडाको उन सङ्कलन गरी उनसँग सम्बन्धित व्यवसाय, मौरी पालन व्यवसाय सञ्चालन गर्नको लागि कृषि समूहमा आवद्ध व्यवसायिक कृषि फर्मलाई दिने अनुदानलाई निरन्तरता दिइने छ ।

(५३) धार्चे भित्र रहेका सहकारीलाई उत्पादनशिल क्षेत्रमा जोड्दै नियमन, व्यवस्थापन र शसक्तिकरण गरिनेछ, साथै लघुवित्त, सहकारीहरुलाई कृषि क्षेत्रमा लगानी गर्न र व्यवसाय विस्तार गर्न उचित वातावरणको व्यवस्था गराईनेछ ।

(५४) गाउँपालिका क्षेत्रमा एक वडा एक कृत्रिम गर्भाधान स्थलको निर्माण गरी निशुल्क कृत्रिम गर्भाधान कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

(५५) माछीखोला, खोर्ला बेसी, लाप्राक, काशिगाउँमा माछापालन व्यवसायलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।

(५६) गाउँपालिकामा दर्ता गरिएका पशु फर्म र संकटासन्न परिवार अति गरिवीको रेखामुनी रहेका अपांग, दलित परिवारहरुले पालेको जम्मा २००० गाई भैसी तथा भेडावाखाहरुको विमा गराई विमा शुल्क गाउँपालिकाले तिर्ने नीति लिएने छ ।

उद्योग, वाणिज्य तथा व्यापार तर्फ:

(५७) संघ तथा प्रदेश सरकारसँगको साभेदारीमा गा.पा.मा १ उद्योग ग्राम स्थापनाको लागि DPR गर्न वजेटको व्यवस्था गरीनेछ । धार्चेमा लगानी मैत्री वातावरणको सिर्जना गरि उच्च र तत्काल आर्थिक प्रतिफल प्राप्त हुने क्षेत्रमा निजि र सहकारी क्षेत्रको लगानीलाई प्रोत्साहित गरिनेछ । व्यवसायीहरुलाई व्यवसाय सञ्चालन गरे वापत विशेष अनुदान, करमा सहूलियत र विद्युत महसुलमा २० प्रतिशत छुटको व्यवस्था गरिने छ ।

(५८) उद्योगी व्यवसायिहरुको क्षमता विकासका लागि आवश्यकतामा आधारित व्यवस्थापकिय तथा प्राविधिक सीप विकास गर्ने, व्यवसाय व्यवस्थापन, उद्यमशिलता विकास, व्यवसायिक योजना निर्माण, बजारीकरण जस्ता तालिमका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।

(५९) अपाङ्गता भएका नागरिक, एकल महिला, विपन्न, भुःकम्पको कारण विस्थापनमा परेका (आन्तरिक तथा बाह्य विस्थापितहरुको) आर्थिक विकासको लागि आवश्यक नितिगत तथा कार्यक्रमको सुनिश्चितता गरिने छ ।

(६०) निजी क्षेत्रका संघ संगठनहरूसँग समन्वय गरी स्थानीय तहमा तीनका शाखा विस्तार गर्न सहजिकरण गरि राजश्व परामर्श समितिमा निजी क्षेत्रको प्रतिनिधित्वको सुनिश्चितता गर्ने र व्यावसायिक सुरक्षाका लागि व्यवसाय विमाको नीति लिइने छ ।

(६१) लघु एवं घरेलु उद्योगको संरक्षण, विस्तार तथा क्षमता अभिवृद्धिको लागि विशेष अनुदानको व्यवस्था गरिने छ । स्थानिय सिपलाई आधुनिकिकरण र व्यवसायीकरण गर्न घरेलु तथा साना उद्योगहरुको व्यवस्थापन, विकास र प्रवर्द्धन गर्ने कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ । यस कार्यक्रम अर्न्तगत (भिर मह, शिलाजित, बोल्याह चिया लगाएत स्थानीय खाद्यन्नको उत्पादन, ठेकी, आरान, अल्लो प्रसोधन तथा राडीपाखीलाई) वजारीकरण गरिने छ ।

(६२) गाउँ गाउँमा उद्यमशिलता विकास गर्न लघु उद्यमको आवश्यकता र महत्व अति नै रहेकोले यसको विकासको माध्यमबाट रोजगारीमा वृद्धि गरि गरिवी निवारण गर्ने बलियो आधार भएकोले आवश्यक वजेटको विनियोजन गरी निजि क्षेत्र समेतको सहभागितामा लघु उद्यम कार्यक्रम सञ्चालनमा जोड दिदै अध्यक्ष उद्यमशिलता विकास कार्यक्रम लागु गाराइनेछ ।

(६३) स्थानीय तहमा दर्ता भइ सञ्चालनमा रहेका र नभएका सबै खाले उद्योग व्यवसायहरुको तथ्याङ्क अध्यावधिक गर्ने र व्यवसाय दर्ता अभियान सञ्चालन गरि पान नम्बर उपलब्ध गराउन सहजिकरण गरिने छ ।

(६४) व्यवसायिक सुरक्षाका लागि व्यवसाय विमाको नीति लिइदै महिलाहरुको आर्थिक सशक्तिकरणमा जोड दिदै महिला उद्यमशिलता विकास गर्न उनिहरुको आवश्यकतामा आधारित कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्न वजेटको व्यवस्थापन गरिनेछ ।

(६५) बैंक तथा वित्तिय सस्थाहरुको सहभागितामा कोरोना भाइरसले धरासयी भएका व्यावसायलाई विकास प्रवर्द्धनका लागि सहूलियत व्याजदर र शुन्य व्याजदरमा ऋण उपलब्ध गराइनेछ ।

(६६) सहकारी संस्थाको दर्ता, अभिलेखिकरण, नियमन लगायतका कार्यहरूलाई सहज र व्यवस्थित गरिनेछ, साथै सहकारी संस्थाको क्षमता विकासका लागि सहकारी शिक्षा, नेतृत्व विकास एवं व्यवस्थापन तालिम सञ्चालन गरिनेछ।

पर्यटन, संस्कृति प्रवर्द्धन तर्फ:

(६७) प्रकृति र संस्कृतिको खुल्ला संग्रहालय धार्चे” भन्ने पर्यटकीय ब्राण्डलाई साकार पार्नको लागि पर्यटन गुरु योजना अनुसार प्रचुर सम्भावना रहेको पर्यटकीय स्थलहरूमा आवश्यक पूर्वाधार निर्माण गर्न बजेटको व्यवस्थापन गरिनेछ।

(६८) धार्चेको समृद्धिको मेरुदण्ड पर्यटन भएकोले दिगो, मर्यादित पर्यटन विकासलाई विशेष जोड दिइने छ।

(६९) पहिचान भएका पर्यटकीय स्थलहरू मार्फत ग्रामिण जीवन पद्धतिमा सुधार ल्याउन आवश्यक पूर्वाधारहरू (वाटो, पानी, वृत्ती, होटेल) निर्माण गरिने छ। सामुदायिक होम स्टे सञ्चालनलाई विशेष जोड दिइने छ र प्रत्येक होम स्टेहरूमा स्थानिय प्राङ्गारिक खाद्यन्नको प्रयोग, कोशेलिको रूपमा हस्तकला तथा अन्य सामाग्रीहरूको आवश्यक व्यवस्था मिलाइने छ।

(७०) पर्यापर्यटन, साहासिक पर्यटन, साँस्कृतिक तथा धार्मिक पर्यटनलाई विशेष जोड दिई धार्चेमा रहेको गुरुङ समुदाय र उनिहरूको धर्म र साँस्कृतिसँग सम्बन्धीत चाडपर्व, जात्रा, नाचहरूलाई प्रचार प्रसार गरिनेछ। साथै साहासिक पर्यटनको लागि चुमनुव्री गापासँगको समन्वयमा मे ९ मा मनास्लु डे र मनास्लु अल्ट्रा म्याराथोन सञ्चालन गरिने छ।

(७१) धार्चेको पर्यटन विकास, प्रचार प्रसार गर्नको लागि सम्बद्ध निकायहरू (संघ, प्रदेश र पर्यटन बोर्ड पर्यटन व्यावसायि) सँग समन्वय गरिनेछ, भने पर्यटनसँग सम्बन्धीत गतिविधि तथा सम्पदाहरूको फोटोहरू संकलन गरि फोटो एक्जीविसन गरि धार्चे फोटो ग्यालरि निर्माण गरिनेछ। साथै धार्चे डाँडामा धार्चेका पितृहरूको एक्जीविसन सहितको आउटडोर ग्यालरि निर्माण गरिनेछ।

(७२) पर्यटन क्षेत्रको विकासको लागि नीजि क्षेत्रको लगानि आकर्षित गर्न गा.पा.ले विशेष वातावरण र कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ, भने पर्यापर्यटन, साहासिक पर्यटन, साँस्कृतिक तथा धार्मिक पर्यटनको विकास र प्रवर्द्धनको लागि विशेष कार्यक्रम सञ्चालनको लागि (संघ, प्रदेश र पर्यटन बोर्ड) समन्वय गरिनेछ।

(७३) स्थानीय विशिष्ट पहिचान भल्कीने खालका उत्पादनहरूको प्रवर्द्धन गर्दै आय आर्जनका लागि उपयुक्त स्थानहरूमा कोशेली घरको स्थापना गरिनेछ।

(७४) पाहुना देवता सरह हुन्छन् भन्ने पक्षलाई साकार बनाउन पर्यटन तथा होटल व्यावसायिहरूलाई पर्यटन नैतिक शिक्षा, अतिथि सत्कार, सरसफाई सम्बन्धि चेतना अभिवृद्धिको लागि कार्यक्रम सञ्चालनलाई निरन्तरता दिइनेछ।

(७५) धार्चे गाउँपालिका भित्र वसोवास गर्ने गुरुङ समुदायको लोक भाषा, कला संस्कृति, धार्मिक तथा साँस्कृतिक स्मारक र पुरातात्विक महत्वका स्थलहरू संरक्षण सम्बर्द्धनको लागि अध्ययन अनुसन्धान गरि दस्तावेजीकरण गर्न आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरीनेछ।

(७६) स्थानीय रूपमा परम्परा देखी काट्दै आएको भिर मह, मनाउदै आएको मकै विवाह, घाटु नाच, साइवा नाच, छिज्यू नाच, माने नाच, नारा पर्व, आलु महोत्सव, तमु लोसार, तातोपानी जात्रालाई महोत्सवको रूपमा मनाई वाह्य तथा आन्तरिक पर्यटक प्रवर्द्धन गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ।

(७७) धार्मिक तथा साँस्कृतिक महत्व बोकेका सम्पदाहरूको पुननिर्माणमा जोड दिदै कोटहरूको मर्मत संभार गरिने छ। पर्यटन विकास र प्रवर्द्धनको लागि सार्वजनिक तथा सामुदायिक वन भित्र रहेका जग्गाहरूमा पर्यापर्यटन गतिविधिहरू सञ्चालनको लागि व्यवसायिहरूलाई लिजमा सञ्चालन गर्नको लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाइने छ।

(७८) पर्यटकीय साहशीक खेलकुद गतिविधि सञ्चालन गर्न गण्डकी अल्पाइन क्लवसँग सहकार्य गरि नागरिक उड्ययन प्राधिकरणसँग प्यारागलाइडीङ खेल सञ्चालन गर्न आवश्यक पहल गरिनेछ । लाप्राक नमुना वस्तीमा जीपलाइन परियोजनालाई निरन्तर दिन थप बजेट विनियोजन गरिनेछ।

(७९) पर्यटन क्षेत्रमा महिलाको सहभागिता वृद्धि गर्ने नीति अनुसार महिला ट्रेकिङ गाईड तालिम सञ्चालन गर्न सम्भव नेपालसँग सहकार्य गरिनेछ । नेपाल पर्यटन बोर्ड, तान पोखरा च्याप्टरसँग सहकार्य गरी भिडियो स्टोरी टेलिड तथा धार्चेले गरेको नमुना योग्य कार्यको डकुमेन्ट्री बनाई ल्युच मा प्रकाशित गराइने छ ।

ख, सामाजिक विकास तर्फ

शिक्षा:

(८०) शिक्षा नै मानव संशाधन विकासको आधार स्तम्भ भएकोले समतामुलक, समावेशी तथा गुणस्तरीय शिक्षामा सबैको पहुँच पुऱ्याउनु अनिवार्य भएकोले धार्चेको ७१% साक्षरता दरमा वृद्धि गरी ९०% प्रतिशत पुऱ्याउने गा.पाको शिक्षा नीति रहेको छ ।

(८१) विश्वव्यापी महामारीकोरूपमा फैलिएको कोभिड-१९ को दोस्रो लहरबाट विद्यालयमा परेको प्रभाव र भविष्यमा आउन सक्ने संभावित जोखिम र प्रभावलाई मध्यनजर गर्दै हाल लकडाउनको कारणले विद्यालय बन्द रहेको अवस्थामा पनि नेपाल सरकारले तोकेको मापदण्ड बमोजिम वैकल्पिक विधिहरु प्रयोग गरी पठनपाठन गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।

(८२) धार्चे गाउपालिका भित्र असल पठन संस्कृतिको विकास गर्न आधुनिक सुचना तथा सञ्चार प्रविधियुक्त सुविधा सम्पन्न पुस्तकालय निर्माण गरिनेछ ।

(८३) धार्चेको भुगोललाई मध्यनजर गर्दै तोकिएको मापदण्डका आधारमा थप विद्यालयहरुमा प्रारम्भिक बालविकास कक्षा र विद्यालय बाहिर प्रारम्भिक बालविकास केन्द्र तथा स्याहार केन्द्र स्थापना एवं सञ्चालनलाई निरन्तरता दिइनेछ, र बाल कक्षा उमेर समुहका बालबालिकाहरुलाई विद्यालयमा भर्ना गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ ।

(८४) स्थानीय तहले सञ्चालन गर्ने स्तर मापन परीक्षाहरु, आधारभूत तह उत्तिर्ण परीक्षा एवं माध्यमिक तह उत्तिर्ण परीक्षा थप मऱ्यादित तथा उपलब्धि मूलक बनाउन आवश्यक बजेट विनियोजनलाई निरन्तरता गरिनेछ ।

(८५) शिक्षामा प्रविधी मैत्रि गुणस्तरीय शिक्षा आजको आवश्यकता भन्ने नाराका साथ अन्तराष्ट्रिय शिक्षा दिवसको अवसरमा सामुदायिक विद्यालयबाट SEE मा ३५० GPA भन्दा वढी प्राप्त गर्ने विद्यार्थीलाई १ वर्षको छात्रवृत्तिको व्यवस्था गरिने छ । साथै अभिभावक विहिन बालबालिकाहरुको लागि वेसहाराको साहार धार्चे गा.पा.भन्ने कार्यक्रम अन्तर्गत प्रति विद्यार्थी रु ५०० को दरले छात्रवृत्ति प्रदान गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

(८६) शिक्षण कार्यलाई मऱ्यादित बनाउनको लागि विद्यालय कक्षा कोठालाई मोवाइल रहित बनाइने छ, विद्यालय शैक्षिक विकासका लागि व्यवस्थापन समितिको क्षमता विकास गरी शैक्षिक गुणस्तर वृद्धि गरिनेछ ।

(८७) उत्कृष्ट मा.वि, आ.वि. र उत्कृष्ट सिकाई उपलब्धी हासिल गर्ने शिक्षकलाई प्रत्येक वर्ष अन्तराष्ट्रि साक्षरता तथा राष्ट्रिय शिक्षा दिवसको अवसरमा पुरस्कृत गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

(६६) सबै विद्यालयलाई बालमैत्री तथा अपाङ्गमैत्री बनाई स्थानिय पाठ्यक्रम बनाई पठन पाठन गराइने छ ।

(८८) विद्यालय शिक्षामा जिवनोपयोगी व्यवहारिक ज्ञान सिकाउने शैक्षिक कार्यक्रमहरु आवद्ध गरिने छ । विद्यालय शिक्षा पुरा नगरेका किशोर किशोरीहरुलाई विद्यालय केन्द्रित व्यवसायिक शिक्षाका कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।

(८९) शिक्षाको स्तर उन्नतीको लागि अंग्रेजी भाषालाई प्राथमिकतामा राखेर अध्यापन गराइने छ । साथै आधारभूत तहमा अंग्रेजी माध्यमबाट पठन पाठन गराउन चाहने विद्यालयको प्राथमिक तहका शिक्षकहरूलाई आवश्यक तालिमको प्रवन्ध मिलाइनेछ ।

(९०) पाठ्यक्रम विकास केन्द्र विकास केन्द्रसँग समन्वय गरि विद्यालयहरूमा विपद तथा उत्थानसिल सम्बन्धी कक्ष सञ्चालन गरिने छ भने सामुदायिक विद्यालयका विज्ञानका विद्यार्थी र शिक्षकहरूलाई स्थानिय श्रोत साधनको सदुपयोग गरी विज्ञान सामाग्री निर्माण गर्न तालिम सञ्चालन गराइनेछ ।

(९१) विद्यालयमा विषयगत शिक्षक आवश्यकताको वारेमा समिति गठन गरिने छ भने विद्यालय शिक्षालाई गुणस्तरीय र प्रभावकारी बनाउन नियमित रूपमा अनुगमन, निरीक्षण तथा सुपरीवेक्षणको व्यवस्था मिलाइनेछ । अनुगमन तथा सुपरीवेक्षण अवस्था अनुसार स्थलगत तथा विधुतीय माध्यमबाट गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

(९२) गाउँपालिका क्षेत्र भित्र एवम् विद्यालय हाता भित्र छुवाछुत, बालश्रम र लैङ्गिक हिंसा एवं दुरव्यवहार विरुद्ध शुन्य सहनशिलताको नीति अवलम्बन गरिनेछ । यस्ता घटनाको रोकथाम र नियन्त्रणको लागि विद्यालयहरूमा गाउँपालिका मार्फत मनोसामाजिक मनोविमर्श कर्ताहरूबाट परामर्श सेवाको व्यवस्था गरिनेछ ।

(९३) विद्यालय र समुदाय बीच सहयोग, सहकार्य र साभेदारी निमार्ण गर्दै विद्यालय विकासका लागि “**हाम्रो विद्यालय राम्रो विद्यालय**” को रूपमा विकास गर्न सम्बन्धित निकायहरूलाई जवाफदेही बनाइनेछ ।

(९४) विद्यालय निमार्ण भई सञ्चालनमा रहेता पनि विद्यालयको स्वामीत्वमा नआएको जग्गा विद्यालयको नाममा पुर्जा लिने व्यवस्था मिलाइने छ । स्कुलको नाममा तथा सामुदायी वनको खाली जग्गाको उपयोग गरी विद्यालयलाई आत्मनिर्भर बनाइने छ ।

(९५) लागु औषध दुर्व्यशनी, बाल विवाह, बहु विवाह, सम्बन्धी सचेतना मूलक कार्यक्रमहरू गाउँपालिकाको प्रत्येक विद्यालयहरूमा हप्तामा एक पटक डकुमेन्ट्री तथा सिकाई कक्षा मार्फत सञ्चालन गरिने छ । साथै यस अभियानलाई प्रभावकारी बनाउन फ्लेक्स, ब्रोसर, सडक नाटक, लगायतका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।

(९६) **१ विद्यालय १ खेल मैदान र एक विद्यालय एक बगैँचा**” कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।

(९७) विद्यार्थीलाई विभिन्न कारणले पर्ने मनोसामाजिक समस्यालाई समाधान गर्न गाउँपालिका भित्र रहेका कक्ष ५ माथिका प्रत्येक विद्यालयमा हप्तामा एक घण्टी मनोसामाजिक मनोविमर्श कक्षा संचालन गरिने छ ।

(९८) विभिन्न क्षेत्रमा विद्यार्थीहरूलाई आकर्षित गर्ने र प्रतिभावान विद्यार्थीको प्रतिभा पहिचान तथा प्रस्फुटन गरी प्रतिभावान विद्यार्थीलाई सिकाईको अवसर प्रदान गर्न चित्रकला, नृत्य र संगितको शिक्षक व्यवस्था गरी सबै विद्यालयमा महिनाको एक दिन प्रशिक्षण गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।

(९९) किशोर किशोरी अवस्थामा आउने शारिरिक तथा मानसिक परिवर्तनलाई जानकारी गराउने र उक्त अवस्थाका किशोर किशोरीलाई सही बाटोतर्फ मार्ग निर्देश गर्न प्रत्येक माध्यमिक विद्यालयमा किशोर किशोरी शिक्षा सञ्चालन गरिनेछ ।

(१००) धार्चे गा.पा.को शिक्षा नीति अनुसार विद्यार्थी संख्या नपुगेका र माविको मापदण्ड पुरा गर्न नसक्ने विद्यालयहरूलाई मेगा स्कुलमा गाभिने छ र सो आवसिय मेगा स्कुलको छात्रावास भवन निर्माण गर्नको लागि रु. ५० लाख विनियोजन गरिने छ ।

स्वस्थ्य र पोषण:

(१०१) विश्वव्यापी कोरोना भाइरसको दोस्रो महामारीको रोकथाम, नियन्त्रण र उपचारको भरपर्दो व्यवस्था गरी सबै धार्चेवासीहरूको जीवन रक्षा गर्न गाउँपालिका प्रतिबद्ध छ । कोरोना भाइरस महामारी रोकथाम तथा नियन्त्रणका लागि गाउँपालिकाले संघ, प्रदेश सरकार तथा दातृनिकायहरूसँग निरन्तर समन्वय गरी कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छ ।

(१०२) विश्व व्यापिरूपमा फैलिरहेको कोरोना भाइरस (कोभिड -१९) को दोस्रो महामारी र आउन सक्ने तेस्रो लहर र अन्य स्वास्थ्यसँग सम्बन्धीत विपद तथा सक्रमणलाई मध्य नजर गर्दै अत्यन्त आवश्यक औषधी, सामग्री लागि विशेष बजेटको व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइने छ ।

(१०३) कोरोना भाइरसको नयाँ प्रकारको सक्रमणले महामारीकोरूपमा लिई जनस्वास्थ्यमा उत्पन्न जोखिम न्यूनीकरण गर्न गा.पा. केन्द्र माछीखोलामा आइसोलेसनमा आवश्यक व्यवस्थापन गर्ने र क्वारेन्टाइन स्थापना नभएका वडाहरूमा स्थापना गर्ने र भएका वडाहरूमा आवश्यक व्यवस्थापन गर्ने । कोरोना भाइरसबाट संक्रमित विरामीको उपचारमा अक्सिजनको कमि हुन नदिन आइसोलेसन र क्वारेन्टाइन सेन्टरहरूमा अक्सिजन सिलिण्डर को व्यवस्थापन गरिनेछ ।

(१०४) कोरोना भाइरसको संक्रमण जोखिम नियन्त्रण गर्न आवश्यकता अनुसार वडा तथा पालिकामा हेल्थ डेस्क संचालन गरिनेछ । कोरोना भाइरसबाट संक्रमित भई घरमा रहेका विरामीको स्वास्थ्य अवस्थाको निरन्तर निगरानी, परामर्श तथा उपचारको लागि घुम्ती सेवा, मनोसामाजिक परामर्श, आपतकालिन उपचार र अक्सिजन सहयोग लगायतका सेवा निःशुल्क उपलब्ध गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ । गाउँपालिकामा रहेको सबै स्वास्थ्य चौकीहरु २४ घण्टै संचालन हुनेछ ।

(१०५) संक्रमण जोखिम रहदा सम्म अशक्त, असहाय एवम् आर्थिक रूपले विपन्न घरपरिवार, गर्भवती महिला, जेष्ठ नागरिक तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूका लागि राहातका कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ । कोरोनाबाट सङ्क्रमित तथा प्रभावित व्यक्ति तथा उनीहरूका परिवार प्रति हुन सक्ने भेदभाव विरुद्ध गाउँपालिका भरि जनचेतना मुलक कार्यक्रमलाई अभियानका रूपमा संचालन गरिनेछ ।

(१०६) विश्व व्यापिरूपमा फैलिएको कोरोना भाइरस (कोभिड -१९) को महामारी प्रभावित भई स्वदेश तथा विदेशमा रही घर फर्किएका व्यक्तिहरूलाई फुङ्गी खोलामा वनाइएको मास क्वारीन्टीनमा राख्ने व्यवस्था गरिने छ भने गा.पा भित्रका संक्रमितहरूको व्यवस्थापनको लागि सम्बन्धित वडाहरूमा निर्माण भएको क्वारीन्टीन सेन्टरलाई प्रयोग गरिने छ ।

(१०७) धार्चमा कोरोना भाइरसको संक्रमण फैलिन नदिन संघिय सरकारले लागु गरेको वन्दा वन्दीको पूर्ण पालना गर्दै ४ R (Record, Recognize Regulate and Reporting) को नीति कार्यान्वयनको लागि टोल विकास समिति, स्वमसेवक दस्ताको परिचालन गरिने छ भने कोभिड १९ प्रतिकार्य योजना तथा कोभिड-१९ को कारण उत्पन्न प्रतिकुल अवस्थामा सेवा सञ्चालन सम्बन्धि कार्यविधि, २०७७ को पूर्ण पालना गरिने छ । भने गाउँपालिका तथा वडामा कार्यरत सम्पूर्ण कर्मचारीहरु, स्वास्थ्य कर्मचारीहरु, एम्बुलेन्स चालकहरूलाई कोभिडको जोखिम कम गर्न आवश्यक स्वास्थ्य सामग्रीहरु उपलब्ध गराइने छ ।

(१०८) कोभिड १९ संक्रमण जोखिम नियन्त्रण गर्न गाउँपालिकाले सडक र प्रदेश सरकारसँग समन्वय गरी मापदण्ड अनुसारको सबै धार्च वासीहरूलाई खोप उपलब्ध गराउन आवश्यक पहल गरिनेछ । सम्भावित जोखिममा परेका नागरिक तथा कर्मचारीहरूका लागि गाउँपालिकाबाट निःशुल्क पि.सि.आर.परिक्षणको व्यवस्था मिलाइने छ ।

(१०९) संक्रमण र सरुवा रोगको प्रेषणको व्यवस्था गर्न सम्बन्धित निकाय सँग समन्वय र सहकार्य गरी गाउँपालिकामा मौजुदा रहेको एम्बुलेन्समै corona infected विरामीलाई लाने र लैजाने कार्य गरिने छ भने कोरोना रोगको कारण मृत्यु भएकालाई व्यवस्थित विसर्जन गर्नको लागि शव वाहन र सुरक्षित स्थानको प्रवन्ध गरिने छ भने काजक्रिया खर्चको व्यवस्थापन गरिनेछ ।

(११०) स्वास्थ्य सेवा सर्व सुलभ र गुणस्तरीय बनाउन स्वास्थ्यसँग सम्बन्धित नीतिगत व्यवस्था गरिनेछ, स्वास्थ्य क्षेत्रमा रहेको समस्यालाई सुदृढीकरण गर्ने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइ स्वास्थ्य सेवालालाई पहुँच योग्य र गुणस्तरीय बनाउन न्यूनतम स्वास्थ्य सेवा मापदण्ड कार्यान्वयनको सुनिश्चितता गरिनेछ ।

(१११) संघीय सरकारले लिएको शुन्य होम डेलिभरी नीति अवलम्वन गर्दै गा.पा.अन्तर्गतका स्वास्थ्य चौकीहरुमा आधारभुत र आकस्मिक मातृ तथा नव शिशु स्याहार सेवालाई सुदृढीकरण गरी स्वस्थ सस्थामा सुत्केरी हुने प्रतिशतलाई वढाउने कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ । यसको लागि हुलचुक, लापु उहियामा थप वर्थिड सेन्टर निर्माणको लागि आवश्यक वजेटको व्यवस्था र हाल कार्यरत नसिड स्टाफ लाई थप SBA तालिम दिइने छ ।

(११२) धार्चे गा.पा. भौगोलिक रूपले अति विकट रहेकोले जटिलतामा रहेका गर्भवती, सुत्केरी र नवजात शिशु जीवन रक्षाको लागि हेलीवाट उद्धार गरी सुविधा सम्पन्न अस्पताल सम्म पुऱ्याउने प्रवन्ध मिलाइने छ । गर्भवती शिशु वालवालिका किशोरी र अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको पोषण स्थितीमा सुधार ल्याउन नेपाल सरकार, विकास साभेदारहरुसँगको सहकार्यमा साभेदारीमा बहुक्षेत्रिय पोषण सुधार कार्यक्रम प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गरिनेछ ।

(११३) पुर्ण खोपयुक्त गा.पा.कायम राख्न खोप कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ । गा.पा.को १५ शैयाको अस्पताल निर्माण कार्यलाई छिटो सम्पन्न गरी सेवा सुचारु गराउन आवश्यक वजेट विनियोजनलाई निरन्तरता दिइने छ ।

(११४) विभिन्न रोग तथा महामारीको प्रभावबाट मानसिक रूपमा विकृष्ट व्यक्ति, परिवार तथा समुदायलाई लक्षित गरि "एक वडा एक मनोविमर्शकर्ता" मार्फत मनोपरामर्श सेवा उपलब्ध गर्ने कार्यलाई संचालन गरिनेछ । तथा जनचेतना मुलक घुमिन्त स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन तथा आधारभुत औषधि निशुल्क वितरण कार्यक्रम, जोखिममा रहेका वर्गहरुलाई आवश्यक घुमिन्त शिविर सञ्चालन गरिनेछ ।

(११५) संघीय सरकारको समन्वयमा सवै नागरीकलाई आगामी ३ वर्ष भित्रमा स्वास्थ्य विमा कार्यक्रममा आवद्ध गरिनुका साथै कोरोना विमालाई पनि जनस्तर सम्म पुऱ्याइने कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ ।

(११६) नसर्ने रोगको रोकथाम नियन्त्रण र व्यवस्थापनका लागि एकीकृत जनस्वास्थ्य प्रवर्द्धन कार्यक्रम संचालन गरीनेछ । तथा दीर्घ रोग (क्यान्सर, मुटुरोग, मृगौला रोग, सिकलसेल, एनिमिया, स्पाइनल इन्जुरी, पार्किन्सन, अल्जाइमर र हेड इन्जुरी) को उपचारको लागि अति गरीव विरामी उपचार कोष खडा गरी सहयोग कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

(११७) आर्थिक अभावका कारण स्वास्थ्य सेवा तथा उपचार पाउन नसकेका अपाङ्ग, असहाय अशक्त, ज्येष्ठ नागरीक र विपन्न वर्गको उपचारको लागि प्रदान गर्दै आएको सुविधालाई निरन्तरता दिइनेछ ।

(११८) नागरिकहरुको स्वास्थ्यलाई विशेष ध्यानमा राखी प्राकृतिक चिकित्सा र योग अभ्यासलाई प्रार्थमिकता दिइनेछ, साथै मनोसामाजिक परामर्श सम्बन्धी कार्यक्रम गैर सरकारी संघ संस्थासँग समन्वय गरी संचालन गरिनेछ ।

(११९) आधारभुत स्वास्थ्य सेवाको सुनिश्चितता लागि अत्यावश्यक औषधी स्वास्थ्य उपकरण तथा सामाग्री आपूर्तीको व्यवस्था मिलाइनेछ भने विरामी पर्दा स्वास्थ्य सस्थामा जाने प्रति व्यक्ति प्रतिशत वढाई ९० पुऱ्याइने छ ।

(१२०) धार्चे गाउँ पालिकाको प्रयासमा नेपाल परिवार व्यवस्थापनको नारालाई साकार पार्न IUCD, vasectomy, mini lap दाँत, आँखा, नाक कान घाँटी, पाठेघर खस्ने, प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी शिविर सञ्चालनको लागि विकास सभेदारहरुसँग सहकार्य गरिनेछ ।

(१२१) आवश्यक औषधीहरु तथा मेडिकल सामाग्री खरीद र व्यवस्थापनको लागि थप वजेटको व्यवस्था गरिने छ, नागरिकहरुको स्वास्थ्यलाई विशेष ध्यानमा राखी प्राकृतिक चिकित्सा र योग अभ्यासलाई प्रार्थमिकता दिइनेछ, साथै मनोसामाजिक परामर्श सम्बन्धी कार्यक्रम गैर सरकार संघ संस्थाहरुसँग समन्वय गरी सञ्चालन गरिनेछ ।

(१२२) आफ्नो विरामी स्वास्थ्यलाई लगानी गर्नको सट्टा उल्टै धामी भाँक्री भिकाई उनीहरुको चित्त बुझाउने धार्चेको परम्परागत रुढीवादी संस्कृतिलाई परिमार्जन गर्न स्वास्थ्यकर्मि धामि भाँक्री र अन्य आम समुदाय विच वडा लेवलमा जनचेतना, सडक नाटक, गोष्ठी तथा स्यामोनिजम फेस्टीवल आयोजना गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।

(१२३) मातृ तथा नवजात शिशुको मृत्युदर घटाउन र घरमा शुन्य प्रसुती घोषणा अभियान कार्यक्रमलाई टेवा पुग्नको लागि आकस्मिक स्वास्थ्य उपचार कार्यक्रमलाई निरन्तरता गरिनेछ, र स्तनपान कक्ष स्थापना सबै स्वास्थ्य चौकीमा गरिनेछ। स्वमसेविकाहरूले मेडिक मोवाइल सञ्चालन गरेवापत रु २०० को रिचार्ज गरिने नीति लिइने छ। उत्कृष्ट महिला स्वयमसेविकालाई स्वयम सेविका दिवको दिनमा पुरस्कृत गरिने छ।

(१२४) पोषणको अवस्थालाई सुधार गर्न, मिसावटयुक्त तथा हानिकारक खानालाई निरुत्साहित गर्दै गुणस्तरीय एवं स्वास्थ्यवर्धक खाद्यपदार्थको प्रवर्द्धन, उत्पादन, प्रयोग र पहुँचलाई विस्तार अर्न्तगत पोषणयुक्त सातुलाई अनिवार्य प्रयोग गरिनेछ, र स्वास्थ्य सस्थाहरूमा पोषण कर्नरको स्थापना गरिने छ।

युवा तथा खेलकुद:

(१२५) धार्चे गा.पा.को हालको बेरोजगारीको संख्या २.४% रहेकोमा उक्त संख्यालाई आगामी आवमा १% मा घटाउने लक्ष्यका साथ युवा उद्यमशिलता अभिवृद्धि गर्न रोजगारी सिर्जना गरी गाउँपालिकाको आर्थिक समृद्धि हासिल गराइनेछ।

(१२६) गाउँपालिकामा रहेको बेरोजगार तथा श्रमशक्तिको तथ्याङ्क सङ्कलन तथा अध्यावधिक गरी सुचना प्रणालीमा राखिनेछ। युवाहरूको दक्षता, क्षमता अभिवृद्धि र उनिहरूको क्षमताको आधारमा उद्यमशीलता विकास, समाजिक कार्यमा संलग्न गर्नको लागि विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

(१२७) खेलकुद पूर्वाधारको विकास मार्फत धार्चेमा लुकेर रहेको प्रतिभाहरूको उजागर गरी राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय स्तरमा चिनाउने खेलाडीहरूको उत्पादनको लागि कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। यसको लागि गाउँपालिका स्तरीय १ रङ्गसाला निर्माण गरी धार्चेको लागि खेलकुद, स्वास्थ्यको लागि खेलकुद भन्ने मुल नाराका साथ वार्षिक पालिका स्तरिय अध्यक्ष कप खेलकुद गतिविधिहरू सञ्चालन गरीनेछ।

(१२८) युवाका समस्याहरूलाई बहसकोरूपमा उठान गर्न नमुना युवा संसदको अभ्यास तथा युवा विकासका लागि नीति सम्वाद कार्यक्रम गरिने छ।

(१२९) हाल धार्चे गाउँपालिकामा रहेका ३७६ जना प्राविधिक सिप युक्त दक्ष व्यक्तिहरू भएकोमा ०७८ साल सम्ममा ४२५ जना पु-याउने लक्ष्य लाई निरन्तरता दिइने छ। यसको निमित्त युवा उद्यमिहरूको सञ्जाल निर्माण गरी उद्यमीहरूको अनुभव आदान प्रदान तथा प्रोफाईल तयार गराईने छ।

(१४०) युवा तथा लक्षित वर्ग उद्यमशिलता विकास कोषलाई यो आ.व.मा पनि निरन्तरता दिइनेछ।

(१४२) धार्चे गा.पा.को समग्र खेलकुद विकासको लागि कुल बजेटको ५ प्रतिशत विनियोजन गरिनेछ।

लैससास:

(१४३) लैससास निती अनुरूप वार्षिक निती तथा कार्यक्रम बनाइ लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट तर्जुमा प्रक्रिया अवलम्बन गरिनेछ। योजना कार्यन्वन, अनुगमन, मूल्याङ्कनमा लैससासको अक्षरस पालना गरिनेछ र नेपाल सरकार पक्ष भएका अन्तराष्ट्रिय सन्धी सम्झौताको स्थानिय स्तरमै कार्यान्वयनको व्यवस्था गरिनेछ।

(१४४) “हाम्रो भविष्यको पहिचान र आधार, बालबालिकाको अधिकार सहितको समग्र विकास” भन्ने नाराका साथ यस धार्चे गाउँपालिकालाई बालमैत्री गाउँपालिका घोषणा गर्न बालश्रम उन्मुलन तथा बालमैत्री गाउँपालिका निर्माणका लागि बाल विकास र संरक्षणमा सघाउ पुऱ्याउने कार्यक्रम संचालनको लागि कोषको व्यवस्था गरिनेछ। यस वर्ष गाउँपालिकालाई बालश्रम मुक्त गाउँपालिका घोषणा गरिने छ।

(१४५) बालविवाहको अहिलेको अवस्थाको बारेमा तथ्याङ्क अध्यावधिक गरिने छ । यस्तो किसिमको विवाहले धेरै क्षेत्रमा नकरात्मक असर पार्ने भएकोले यसको अन्त्यको लागि विशेष कार्यक्रम (कानुनी सारक्षरता तथा स्वस्थ सम्बन्धी) सञ्चालनलाई निरन्तरता दिइने छ । कानुनले विवाह गर्ने तोकिएको उमेर भन्दा अगाडि विवाह गर्ने व्यक्तिहरूको परिवारलाई राज्यले प्रदान गर्ने सेवा सुविधाबाट वञ्चित गरिने छ ।

(१४६) पालिका स्तरीय एकल महिला, अपांगता लगाएतका वर्गहरूको सहयोगको लागि छुट्टा छुट्टै कोष स्थापना गरीने छ । जोखिममा रहेका समुदायलाई उपलब्ध राज्यका सेवा, सुविधा, नीति, कानून र संवैधानिक व्यवस्था र पालिकाले उपलब्ध गराउने सेवा तथा सुविधाका सम्बन्धमा, लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरणको बारे सचेतिकरण गरिनेछ ।

(१४७) गाउँपालिका भित्र रहेका अति विपन्न घरपरिवारलाई स्वरोजगार एवम् आयआर्जनको कार्यक्रम मार्फत गरिबी निवारणको गर्ने नीति लिइने छ ।

(१४८) महिला, दलित, सिमान्तकृत लक्षित समुदाय तथा अन्य घरेलु हिंसाबाट पिडित महिलाहरूलाई लक्षित गरि विभिन्न सीपमूलक तालिम सञ्चालन गर्नुका साथै “उच्चमीसँग उपाध्यक्ष” कार्यक्रमको माध्यमबाट उनीहरूको जीवन स्तर उकास्ने गरी आर्थिक सशक्तिकरण गरिने छ भने वृद्धवृद्धाहरूको लागि न्यानो कार्यक्रम अर्न्तगत ब्याङ्केट तथा राष्ट्रिय प्रसारणलाईन पुगेका वस्तीहरूमा विजुली हिटर खरिद गरि वितरण गरिने छ ।

(१४९) गाउँपालिका क्षेत्र भित्र रहेका महिला, अपाङ्ग, जेष्ठ नागरिक, बालबालिका र पिछडिएको वर्गको सशक्तिकरणमा विशेष जोड दिइनेछ । गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका सम्पूर्ण महिलाको समग्र विकासका लागि एक परिवार कम्तीमा एक सदस्य रहने गरी गाउँपालिका क्षेत्रभरी महिला समूह गठन, परिचालन गरी महिलाको क्षमता विकास, सशक्तिकरण तथा संस्थागत विकास गर्ने नीति लिइने छ ।

(१५०) अपांगता भएका व्यक्तिहरूलाई समुदायमा आधारित पुर्नस्थापना कार्यक्रम संचालन गर्नको लागि कुल बजेटको ८ प्रतिशत रकम विनियोजन गरिने छ । अपांगता भएका व्यक्तिहरूको जीवनयापनलाई सहज बनाउन उनीहरूलाई आवश्यक पर्ने सहायता सामाग्रीको व्यवस्थापनमा विभिन्न सहयोगी व्यक्ति तथा संघ संस्थाहरूसँग सहकार्य तथा सहलगानीका लागि विशेष पहल गरिने छ ।

(१६०) सामाजमा विद्यमान रहेका हानिकारक अभ्यासहरू, कुरितीहरू र कृसंस्कृती जस्तै बालविवाह, बहुविवाहको अन्त्य गर्दै बालहिंसा, लैंगिक हिंसा मुक्त गाउँपालिका बनाउन विभिन्न सचेतना मुलक कार्यक्रमलाई अभियानका रुपमा संचालन गरिने छ ।

(१६१) अवसरबाट वञ्चित नेतृत्वतहवाट टाढा, विकासको मुल प्रवाहमा आउन नसकेका बालबालिका एकल महिला, जेष्ठ नागरिक, फरक क्षमता भएका समुहलाई विकासको मुल प्रवाहिकरणमा समेट्ने नीति लिइनेछ । वञ्चितीकरण र भेदभावमा परेका वर्ग (महिलाहरू) को सशक्तिकरण गरी सामाजिक, आर्थिक विकासको मूल प्रवाहिकरणमा ल्याइनेछ ।

(१६२) सङ्घट्टासन्न वर्गको आयआर्जनका लागि शिप विकास तालिम सञ्चालन गर्न विकास साभेदारहरूसँगको सहकार्यमा सञ्चालन गरिने छ भने शिप सिकेका तथा जिविकोपार्जनका लागि सहयोग पाएकाहरूलाई समेटि सामुहिक व्यवसाय सञ्चालनको लागि आवश्यक अनुदान कोष व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइनेछ ।

(१६३) गाउँपालिका भित्र रहेका दलित, जेष्ठ नागरिक, एकल महिला र फरक क्षमता भएका व्यक्तिहरूको लागि परिचय पत्र वितरणलाई निरन्तरता, सेवा प्रदानमा सहजता तथा अवसरमा समान पहुँचको सुनिश्चित गरिने छ । उनिहरूको हकहित तथा संरक्षणको लागि गा.पा.तथा वडा स्तरीय सञ्जाल निमार्ण तथा क्षमता विकास गर्नको लागि आवश्यक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

(१६४) महिला तथा बालबालिकामाथि हुने घरेलु हिंसा, सार्वजनिक स्थानमा हुने हिंसा, श्रमशोषण बालविवाह, मानव बेच बखन, शारीरिक तथा मानसिक यातना लगायतका सबै खालका हिंसाको अन्त्य गरिनेछ । हिंसा पीडित महिला

तथा बालबालिकाको लागि मनोसामाजिक परामर्श, स्वास्थ्य उपचार, कानुनी उपचार जस्ता सेवा निःशुल्क उपलब्ध गराउदै लगिने व्यवस्था मिलाईने छ ।

(१६५) गाउँपालिकाको लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण नीति अनुसार महिला तथा पछाडी परेका वर्गहरूको सशक्तिकरणको लागि नेतृत्व विकास, उद्यमशिलता र सीप विकासको साथै धार्चेको आह्वान नारीको उत्थान मुलभावका साथ “उपाध्यक्ष महिला उत्थान कार्यक्रम” सञ्चालन गरिनेछ ।

(१६६) जेष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्तिको संरक्षण, क्षमता विकास गरी अवसरमा पहुँच, सम्मानपूर्ण जीवनको अनुभूति दिलाउने नीति लिइने छ ।

(१६७) महिला विरुद्ध हुने लैंगिक हिंसा, अपाङ्गता भएका व्यक्तिलाई हेर्ने समाजको नकारात्मक दृष्टिकोण, जातीय विभेदको आदीको अन्त्य गर्ने नीति तया गरिने छ । साथै आवश्यक कार्यक्रमहरूको माध्यमबाट विकृतिको न्यूनिकरणमा जोड लिईने छ ।

खानेपानी तथा सरसफाई:

(१६८) खानेपानी तथा सरसफाई मानव जीवनयापनको अत्यावश्यक आधार भएकोले स्वच्छ तथा सुरक्षित खानेपानीको सहज पहुँच सबै घर परिवारमा पुऱ्याउने र पूर्ण सरसफाई गाउँपालिका घोषणा गर्ने अभियानका साथ सरसफाई गुरुयोजना अनुसार कार्यक्रम सञ्चालनलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

(१६९) एक घर एक खाने पानी धारा नभएको ठाउँमा एक घर एक धारा खाने पानीको निति लिनेछ, साथै सफा सुरक्षित खानेपानीको लागि बिबद तभकत गरी शुद्ध पिउने पानीको व्यवस्थापन गर्नको लागि आवश्यक बजेटको व्यवस्थापन गरिने छ । बौद्ध हिमालबाट आएको पानीलाई प्रशोधन गरी बौद्ध हिमाल शुद्धजलको नामबाट ब्राण्डीडको लागि तयारी ।

(१७०) सबै घरमा व्यवस्थित चर्पीको व्यवस्था गरिने छ भने चर्पी बनाउन नसक्ने अति विपन्न परिवारलाई अनुदानको व्यवस्था गरिने छ । पूर्ण सरसफाई युक्त गाउँपालिका घोषणा गर्न सरसफाई अभियान, चेतना अभिवृद्धि फोहोर मैला विसर्जनको लागि बस्ती तथा बजारहरूमा वास्केट तथा कन्टेनरको व्यवस्था र सर्वाजनिक धारा अनि शौचालयको व्यवस्था गरिने छ ।

(१७१) वातावरणमैत्री गाउँपालिका निर्माणका लागि फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्न डम्पीड साइड निर्माण कार्य अगाडी बढाइनेछ । साथै सार्वजनिक, निजी, साभेदारीमा सार्वजनिक स्थल सरसफाई, बाटो सरसफाई, प्लाष्टिकजन्य वस्तुको प्रयोगमा न्युनीकरण तथा निषेध गर्न सहकार्य, समन्वय र पारस्परिक सहयोगका आधारमा कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।

ग, पूर्वाधार विकास तर्फ

(१७२) धार्चे गाउँपालिका जिल्ला सदरमुकाम देखि निकै टाढा र विकत भएकोले जिल्ला दररेट अनुसार योजनाका कार्यसञ्चालन र सम्पादन गर्न गाह्रो भएको अवस्थालाई मध्ये नजर गर्दै आफ्नै दररेट निर्धारण गरी लागु गर्ने नीति लिइने छ भने यसको लागि दररेट निर्धारण समिति गठन गरि कार्यन्वयन गरिनेछ ।

(१७३) पूर्वाधार क्षेत्रको विकासको लागि अध्ययन गर्नु पर्ने र निर्माण गर्नु पर्ने आवश्यक नीति, कार्ययोजनाहरू निर्माण गर्न परामर्शदाता नियुक्ति गर्न आवश्यक बजेट विनियोजन गरिने छ ।

(१७४) यातायात पूर्वाधार विकासको मेरुदण्ड भएकोले यसको दिगो तथा उत्थानशिल, वातवरण मैत्री बनाउनको लागि यातायात गुरुयोजना बनाई सडक तथा बाटोहरूको निर्माण गरिनेछ ।

(१७५) आवधिक योजनाले सडक विकासमा लिएको लक्ष्य अनुसार बाह्रै महिना सञ्चालन हुने सडक निर्माणमा विशेष जोड दिइने छ भने नयाँ सडक निर्माण तथा सञ्जाल विकास गर्नको लागि प्रदेश तथा संघ सकारसँग सहकार्य गर्ने नीति लाई निरन्तरता दिइनेछ ।

(१७६) धार्चे गाउँपालिकाको प्रथम पञ्च वर्षीय योजनाले औल्याएका यातायात क्षेत्रगत योजनाहरूको योजना बैंक बनाई रणनीतिक तथा गाउँपालिका केन्द्रबाट सबै वडाकेन्द्र र महत्वपूर्ण स्थानमा सर्वयाम सडक सञ्जालको विस्तार गर्ने नीति लिइनेछ । यो आ.व.मा स्याम्पाड-भिरकुना सडक, स्वारागाउँ देखि ठाँटी गाउँलाई सडक सञ्जाल निर्माण र माछीखोला-सिडला (भिसि थमन मार्ग), माछीखोला-लाप्राक जोड्ने कृषि सडकको लागि DPR गरिनेछ ।

(१७७) नयाँ ट्रयाक खोल्ने कार्यलाई दुरुत्साहन गर्दै मौजूदा (अधुरा) सडक सम्पन्न तथा स्तरोन्ती र नियमित मर्मत सम्भारको लागि बजेट व्यवस्थापन गरिनेछ । सडकको दीगो व्यवस्थापनका लागि सडक उपभोक्ता समिति तथा सडक मर्मत सम्भार कोष खडा गरी स्थानीय सडक यातायात शुल्क, सडक बोर्ड वाट प्राप्त रकम समेत यसमा जम्मा गरिने कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ ।

(१७८) धार्चेको भुगोल अनुसार सडकको संरक्षणको लागि सडक दायाँ बायाँ फलफूल, अम्रिसो, डालेघाँस आदि लगाई वायो इन्जिनियरिड गरि स्थानीय समुदायको आय आर्जन सँग आवद्ध गराइने छ ।

(१७९) वैकल्पिक पर्यटन पद मार्ग निर्माण र सञ्चालित पद मार्गहरू तथा भूकम्प वाट क्षति भएका पदमार्गहरूको मापदण्ड अनुसार स्तरोन्नति र मर्मत सम्भार गरिनेछ ।

(१८०) पर्यटनको सम्भावित ठाउँहरूको पहिचान गरी पर्यटन बोर्ड, प्रदेश तथा अन्तर स्थानिय निकायसँगको सहकार्यमा पदमार्ग निर्माण गरिनेछ भने गा.पा.मा रहेको सम्पूर्ण काठेपुललाई आगामि ५ वर्ष भित्र विस्थापित गरि भोलुङ्गे पुल निर्माण तथा पुरानाको मर्मत सम्भार गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ ।

(१८१) सडक सञ्जाल निर्माण गर्दा यातायातलाई आर्थिक प्रणाली सँग आवद्ध गरी पुर्वाधार र आर्थिक विकासलाई सँगसँगै लैजानका लागि कृषि उत्पादन र बजारीकरणलाई प्रार्थमिकतामा राखी सडकको विकास र विस्तार गर्दै लैजाने नीति अवलम्बन गरिने छ ।

आवास, भवन तथा वस्ती विकास

(१८२) धार्चे गा.पा.को केन्द्र माछीखोला बजारको रहेको महंगीलाई मध्ये नजर गरी दुर्गम क्षेत्रमा आई सुगमको तलव भत्तामा आफूलाई चित्त बुझाउनु पर्ने राष्ट्रसेवक कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधहरूको सुविधाको निमित्त कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधि आवास गृह निर्माण गर्ने नीति लिइनेछ ।

(१८३) घर विहिन परिवारलाई आवसको सुनिश्चितता गरीनेछ, सडूटासन्न घर परिवारको आवस पुननिर्माणको लागि प्राधिकरण, गा.पा. र विकास साभेदारहरूसँगको सहकार्य अनुदानको व्यवस्था गरीनेछ ।

(१८४) भवन तथा शहरीकरणलाई व्यवस्थित गर्न प्रकोप प्रतिरोधी संरचना निर्माण गरी जोखिम न्युनीकरण गर्न भवन आचार संहिता अनुसार कार्यान्वयन गरिने छ र नयाँ बन्ने निजी, सामुदायिक र सरकारी भवन निर्माण गर्दा नक्सापास अनिवार्य गरिनेछ ।

(१८५) गाउँपालिकाको केन्द्र माछीखोलामा सुविधा सम्पन्न सभाहल र कर्भड हल निर्माण गरिनेछ ।

(१८६) जोखिम युक्त वस्तीहरूको पहिचान तथा नक्साङ्कन गरि वस्ती विकास योजना बनाई लागु गरिने छ । छरिएर रहेका एवं जोखिममा परेका वस्तीहरूलाई एकीकृत वस्तीमा स्थानान्तरण गरी लापुवेसीलाई सेटेलाईट सिटीको रुपमा विकास गर्न DPR गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ ।

(१८७) संघीय र प्रादेशिक सरकार र निजी क्षेत्रसँगको समन्वय र सहकार्यमा विद्युत उत्पादनको थप संभाव्यता अध्ययन गरिने छ । थप विद्युत उत्पादन गर्नको लागि निजी क्षेत्रलाई लगानिको लागि उपयुक्त वातावरण सृजना गरिनेछ, भने सञ्चालित माइक्रो हाइड्रोलाई पूर्ण क्षमतामा उपयोग गरिने छ ।

(१८८) गाउँपालिकाको सबै वडाहरूमा ठूला आयोजनाहरू सडक, खानेपानी, सिंचाई एवम् अन्य पूर्वाधार निर्माणमा DPR निर्माण गरि व्यवस्थित रूपमा कार्य संचालन गरिने छ । गाउँपालिकाबाट गरिने खरिद लगायतका कार्यहरू e-bidding मार्फत गरिने छ ।

(१८९) प्रविधिको प्रयोग बढेसँगै यस गाउँपालिकालाई पनि प्रविधिमैत्री बनाउन गाउँपालिकाका मुख्य मुख्य भौतिक संरचनाहरूको डिजिटल नक्शांकनको कार्य प्रारम्भ गरिनेछ । सडक अभिलेखिकरणको कार्यलाई जी.आई.एस.(भौगोलिक सूचना प्रणाली) सँग आवद्ध गरी अगाडी बढाइनेछ ।

(१९०) विद्यालय, सामुदायिक भवन र सरकारी भवन निर्माण गर्दा निर्माण हुने संरचनाहरू अपाडग मैत्री, बालमैत्री, लैंगिकमैत्री र वातावरणमैत्री बनाउने नीति अवलम्बन गरिने छ ।

घ, वन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन तर्फ

(१९१) २०७२ सालमा गएको महा भुकम्पको असर र वारम्बार गइ रहने पराकम्प, पहिरोलाई मध्ये नजर गर्दै जोखिम क्षेत्रहरूको अध्ययन गरी नक्साङ्कन गरिने छ, भने अति जोखिममा परेको क्षेत्रहरूको पहिचान तथा पहिचान भएका वस्तीको स्थानान्तरण, एकीकृत वस्ती विकासको लागि संघ, प्रदेश, अन्य स्थानिय निकाय, विकास साभेदारहरूसँग आवश्यक समवन्ध गरीनेछ । उच्च जोखिममा रहेका क्षेत्रहरूलाई प्राथमिकताका आधारमा क्रमश व्यवस्थापन गर्दै लगिने छ ।

(१९२) सम्भावित दुर्घटना र जनको क्षती हुन नदिन प्रत्येक वडामा कम्तीमा एक हेली प्याड निर्माण गरिने छ, भने आवश्यकता अनुसार वडाका वस्तीहरूमा थप हेली प्याड निर्माण गरिनेछ ।

(१९३) भुकम्पले धार्चे गा.पा.मा धेरै प्रभाव पारेकोले विपद जोखिमलाई मध्यनजर गरि यसलाई प्रभावकारी बनाउने **विपद व्यवस्थापन कोषमा** थप बजेट विनियोजन लाई निरन्तरता दिइनेछ ।

(१९४) गा.पा.स्तरिय आपत कालिन कार्य सञ्चालन केन्द्र निर्माण गर्नको लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरिनेछ, भने गा.पा. को **विपद व्यवस्थापन नीति र विपद प्रतिकार्य योजना** बनाई विपद व्यवस्थापन पूर्व तयारी, सामाग्री खरिद, विपद व्यवस्थापन समिती र कर्मचारीलाई तालिम दिइने छ ।

(१९५) जलवायु परिवर्तन यसको असर सम्बन्धी समुदाय स्तरमा अन्तरक्रिया कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

(१९६) विपदका दृष्टिले जोखिम क्षेत्रको पहिचान गरी बैज्ञानिक नक्शांकन र आधुनिक प्रविधिको प्रयोग गरी विपदको पूर्व सूचना प्रवाह गरी विपदबाट हुने क्षति न्यूनिकरण गरिनेछ । विपदबाट हुनसक्ने क्षतिको तत्काल उद्धार, राहत र पूर्णस्थापनाका लागि आवश्यक जनशक्ति सामाग्री र श्रोतको व्यवस्थापन गरिनेछ ।

(१९६) उच्च जोखिममा रहेका क्षेत्र लक्षित समुदायमा आधारित विपद जोखिम व्यवस्थापन कार्यक्रम संचालन गरी समुदायको विपद उत्थानशीलता अभिवृद्धि गरिनेछ ।

(१९७) डहेलो सल्काउने, खुला शिकार गर्ने, जडिबुटी चोरी गर्ने जस्ता अपराधि पत्तालगाई सुराकी गर्ने व्यक्तिलाई रु.१०,००० नगद पुरस्कार उपलब्ध गराइनेछ, तथा उजुर कर्ताको सम्पूर्ण विवरण गोप्य रूपमा राख्ने व्यवस्था मिलाउने कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ ।

(१९८) **व्याक टु नेचर** नारामा आधारित एक घर एक करेसावारी तथा फलफूल, एक गाउँ एक बगैँचा, एक विद्यालय एक बगैँचा तयार गरि सुन्दर धार्चे निर्माण कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

(१९९) विभिन्न संघ संस्थाहरूसँगको सहकार्यमा धार्चे गापालाई धुँवा तथा प्लाष्टिक मुक्त बनाउने अभियान सञ्चालन गरिने छ। साथै जलवायु परिवर्तनको असर न्यूनीकरण तथा अनुकूलन सम्बन्धी जनचेतनाका लागि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ।

(२००) जलचरहरूको संक्षण र संवर्द्धन गरी पारिस्थितिकिय प्रणालीलाई संरक्षण गर्न पोखरी, नदी तथा खोलामा करेन्ट तथा विष प्रयोग गर्नेलाई आवश्यक कारवाही गरीनेछ।

(२०१) पानीका मुहान, जलाधार क्षेत्र, जैविक विविधताको संरक्षणका लागि समुदायमा आधारित विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। कार्वन उत्सर्जन कटौती वापतका क्षतिपूर्तिका लागि सम्बन्धित निकायमा समन्वय गरिनेछ।

(२०२) फोहरमैला संकलन, पून उपयोग, प्रशोधन र विसर्जन गरी सफा गाउँ शहर निर्माण नीति अबलम्बन गरिने छ। वनजंगल, वन्यजन्तु, ढुंगा, बालुवा गिट्टी, नदी, खोला, खानी आदी प्राकृतिक श्रोतहरूको उचित व्यवस्थापन गर्दै प्रकृतियज्य सम्पदाहरूलाई दीगो विकासको सिद्धान्त अनुकूल बनाईने नीति अबलम्बन गर्दै अवैध रूपमा चोरी निकासी हुने गिट्टी बालुवालाई रोक्न आवश्यक कानुन तथा नीतिगत व्यवस्था गराइने छ।

(२०३) वन संरक्षण, व्यवस्थापन, दिगो उपभोग र स्वच्छ वातावरणका लागि समुदायमा आधारित वन व्यवस्थापन प्रणालीलाई अभि सुदृढीकरण गरिनेछ। जैविक विविधताको संरक्षण, वातावरणीय सेवा र जीविकोपार्जनका कार्यक्रमहरूलाई निरन्तरता दिइनेछ।

(२०४) धार्चेको राष्ट्रिय तथा सामुदायिक वन उत्पादन हुने अति नै बहुमुल्य जडिवुटि वन लसुन, पाँच औँले जटामसि जस्ता जडिवुटिहरूको मुल्य दिनानु दिन आँकासीदो छ यहि विषयलाई मध्यनजर गरि लेक तथा खर्क भएका वडाहरूमा यसको व्यवसायिक खेति विस्तार गर्न ४ वटा सेल्टर निमार्ण गर्नको लागि आवश्यक बजेट विनियोजना गरिने छ।

(२०५) माछीखोला र वुढीगण्डकी नदिले माछीखोलामा रहेको वस्ती र निमार्ण गरिएको संरचनामा क्षेति पुऱ्याएको र कुनै पनि समयमा वुढीगण्डकीमा रहेको भोलुङ्गे पुल र वस्ती वगाउने खतरा रहेकोले माछीखोला र वुढीगण्डकी नदीमा चेक ड्याम र तटवन्धनको लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरिनेछ।

(२०६) रुवीनाला क्षेत्रमा कस्तुरी फारमीड मार्फत प्रजनन गराई विना उत्पादन गर्ने कार्यलाई आवश्यक बजेट विनियोजन गरिने छ।

ड, संस्थागत तथा सुशासन विकास तर्फ

(२०७) प्रभावकारी सेवा प्रवाह, पारदर्शिता, जवाफदेहि प्रशासनिक सुशासनको पूर्ण अभ्यास गर्दै समृद्ध धार्चे निर्माण गर्नको लागि कर्मचारी तथा जनप्रतिनीधिहरूलाई क्षमता अभिवृद्धि गर्दै सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाइने छ।

(२०८) गाउँपालिकाको कार्यालय भित्र रहेको सुचना केन्द्रको सुदृढीकरण गरी गाउँपालिकावासीलाई सूचनाको पहुँचमा अभिवृद्धि गरिनेछ। भने सबै वडा कार्यालयहरूबाट प्रवाह गरिने सेवालाई थप सूचना प्रविधिमैत्री बनाइनेछ। गाउँपालिका र वडा कार्यालयबाट प्रवाह गरिने सेवाहरूलाई थप प्रभावकारी, चुस्त र पारदर्शी बनाइने छ।

(२०९) क्षमता विकास योजना बनाई सबै कर्मचारीहरूलाई सेवाकालीन तालीम उपलब्ध गराइनेछ, विषयगतरूपमा आवश्यक तालिम, अभिमुखीकरण, अध्ययन भ्रमण आदि जस्ता क्षमता विकास कार्यकालागि बजेट विनियोजन गरी प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयनमा ल्याइने छ।

(२१०) इन्फरमेसन टेक्नोलोजिले संसारलाई जति नजिक बनाए पनि धार्चे गा.पा.मा यस्ता पुस्ताहरू छन जसलाई मोबाईल चलाउन आउदैन, रेडियोमा आएको समाचार बुझ्दैनन् ती पुस्ताहरूको निम्ति परम्परा देखि चलि आएको सूचना सम्प्रेषण गराउन कटुवाल प्रथा (ग्यावो) लाई निरन्तरता दिनको लागि एक वडा एक कटुवाललाई पारिश्रमिक दिने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईने छ।

(२११) गापाले लिएको डिजिटल धार्चे भन्ने नीति सफल बनाउनको लागि योजना सफ्टवोएर, सेटेलाइट, एक्मीलेवल, ड्रोन लगाएत अतिआवशकीय उपकरणहरु तथा साधनहरु गरिद गरिनेछ भने जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारी हरुलाई सुचना प्रविधिमा जानकार तथा अभ्यस्त बनाउनको लागि आधारभुत कम्प्युटर तालिम सञ्चालन गरिने छ ।

(२१२) सुचनाको हक सम्बन्धी ऐनका बारेमा गाउँपालिकावासीलाई सुसूचित गरिनेछ । साथै गाउँपालिकाबाट भएका विकास गतिविधिहरुलाई स्थानीय एफ.एम., पत्रपत्रिका तथा सामाजिक सञ्जाल मार्फत प्रचार प्रसार गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

(२१३) धार्चे गा.पा.को प्रवर्द्धन, कार्यसम्पादन लगाएत सम्पूर्ण गतिविधि समेट्ने गरि धार्चे आवाजलाई अनलाईन पत्रिकाकोरुपमा दर्ता गरि सञ्चालन गर्न आवश्यक बजेट विनियोजन गरिने छ ।

(२१४) गाउँपालिका अन्तर्गत कार्यरत स्थानीय तहका स्थायी, अस्थायी एवं करार सेवामा कार्यरत कर्मचारीहरुको सेवाको आर्थिक सुरक्षा एवं स्थायित्वको निम्ति **कर्मचारी कल्याण कोषलाई** निरन्तरता दिइ कर्मचारी तथा जन प्रतिनिधीहरुको सामुहिक दुघर्टना विमा गरिने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

(२१५) सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परिक्षण, सार्वजनिक परिक्षण लगायतका सार्वजनिक उत्तर दायित्वका औजारहरुको प्रयोग गरी जवाफदेही शासन प्रणालीको स्थापना गरिनेछ ।

(२१६) नागरिक बडापत्र प्रति सम्पूर्ण सेवाग्राही र कर्मचारीको ज्ञान अभिवृद्धि गरी सोको व्यवहारिक प्रयोग गर्ने, साथै क्षतीपूर्ती सहित नागरिक बडापत्रको व्यवहारिक कार्यान्वयन गरिनेछ ।

(२१७) गाउँकार्यपालिकाको कार्यालयमा कार्यरत शाखा प्रमुख, वडा कार्यालय, स्वास्थ्य संस्था प्रमुखसँग कार्य सम्पादन सम्भौता गरी आर्थिक वर्षको अन्त्यमा उत्कृष्ट कार्य सम्पादन गर्ने कर्मचारीलाई सम्मान गरिनेछ ।

(२१८) गाउँपालिकाले सम्पन्न गरी सकेका संस्थागत स्वमूल्यांकन तथा लैगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण पश्चात् तयार गरिएको कार्य योजनाहरुलाई प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्दै लैजाने नीति लिइने छ ।

(२१९) गाउँपालिकाको सेवा प्रवाहको गुणस्तरलाई थप प्रभावकारी बनाउन सो बारेमा समिक्षा गर्न कार्यपालिका, शाखा प्रमुख तथा वडा सचिवहरुको चौमासिक प्रगति समिक्षा बैठक संचालन गरिने छ ।

(२२०) गाउँपालिका तथा वडाको काम कारवाहीलाई अझ बढि प्रभावकारी र व्यवस्थित बनाउन अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रणालीलाई सूचकमा आधारित बनाई संस्थागत गर्ने प्रभावकारी रुपमा लागु गरिनेछ । विषयगत शिर्षक अन्तर्गत वडा अन्तर्गत विनियोजने भएका योजना कार्यान्वयन गर्दा गा.पा.को सम्बन्धीत शाखाको परामर्श लिएर सञ्चालन गरिने छ ।

(२२१) गाउँपालिकाको पारदर्शिता एवम् सुशासनका लागि गाउँपालिकाको आम्दानी तथा खर्चलाई सार्वजनिकीकरण गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिनुका साथै गाउँपालिका विकास निर्माण कार्यमा पारदर्शिता कायम गर्न योजना स्थलमा नै सार्वजनिक सुनुवाई र सामाजिक परीक्षण गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

(२२२) गाउँपालिकाले सम्पादन गरेको कार्यको संबन्धमा चौमासिक रुपमा सार्वजनिक सुनुवाई गर्ने, सेवा प्रवाहलाई सहज बनाउन प्रत्येक वडामा एकिकृत घुम्ती सेवा संचालन गरिनेछ । आम नागरिकलाई सूचनामा सहज पहुँच सृजना गर्न गाउँपालिकाको सम्पूर्ण विषयगत सूचनाहरु गाउँपालिकाको वेबसाइटमा अद्यावधिक गर्ने ।

(२२३) नागरिकलाई आवश्यक सुचना तथा सेवामा सहज पहुँच पुऱ्याउनका लागि (सहजिकरण गर्न) गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयमा नागरिक सहायता कक्ष स्थापना गर्दै लगिने छ भने सेवा प्रवाहको गुणस्तरका बारेमा सेवाग्राहीको गुनासो, सुभाब, प्रतिक्रिया आदि समयमा थाहा पाउनका लागि टेलीफोन, सामाजिक सञ्जाल, सुभाब पेटिका जस्ता प्रविधिहरुको प्रयोगलाई निरन्तरता दिइने छ ।

(२२४) गाउँपालिका तथा वडाहरुबाट सम्पादन हुने कार्यहरु तथा सेवा प्रवाहलाई वढी प्रभावकारी, मितव्ययी तथा आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था मजबुत बनाउन र कार्य जिम्मेवारीमा थप प्रष्टता ल्याई कार्य सम्पादनमा थप प्रभावकारिता ल्याउन कर्मचारी, विषयगत संयोजकहरुको कार्य जिम्मेवारी बनाइ लागु गरिनेछ ।

(२२५) संगठन तथा प्रशासन सम्बन्धी आवश्यक कानुन तथ नीतिगत व्यवस्था गरि नियमितरुमा विषयगत शाखा, विषयगत संयोजक, अध्यक्ष, उपाध्यक्षसंगको बैठक (मासिक र चौमासिक) रुपमा सञ्चालन गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

(२२६) भौगलिक अवस्थालाई मध्यनजर गर्दै नागरिकता, जेष्ठ नागरिक, एकल महिला परिचयपत्र तथा अन्य सुविधा प्रदान गर्नको लागि वडागत रुपमा शिविर सञ्चालन गरि सेवा र सुचना प्रविधी मार्फत नागरिकलाई सहज र सुलभ रुपमा सार्वजनिक सेवामा पहुँच पुऱ्याने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

(२२७) अन्य स्थानिय निकायले सम्पादन गरेको नमुना विकासका मोडेलको अध्ययन भ्रमण गरी सिकाइ कार्यन्वयन गर्नको लागि अध्ययन अवलोकन भ्रमण तथा अनुसन्धानमुलक कार्य सञ्चालनको लागि आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरिने छ ।

(२२८) आन्तरीक राजस्व सुधार कार्ययोजना अनुसार करको दायरा र दरहरुको अक्षरस पालना गरिनेछ भने अहिले सम्म करको दायरामा नआएका व्यवसायी, व्यक्ति तथा फर्महरुलाई अनिवार्य करको दायरामा ल्याइनेछ ।

(२२९) सवै भन्दा धेरै राजस्व संकलन गर्ने वडा र कर्मचारीलाई विशेष पुरस्कारको व्यवस्थ गरिनेछ भने सवै भन्दा धेरै कर तिर्ने व्यक्ति/फर्मलाई कार्यविधि बनाई ५० प्रतिशत कर छुटको व्यवस्था गरिनेछ । विभिन्न आधारमा छुट्याइने वडागत बजेट एउटा महत्वपूर्ण आधार **राजस्व संकलन र वडाको कार्यसम्पादनलाई** आधारमानि वार्षिक बजेट विनीयोजन गरिने छ ।

(२३०) खरिद गुरुयोजना अनुसार वार्षिक खरिद योजना बनाई खरिद प्रत्रिलयालाई अगाडि वढाइने छ भने योजना कार्यन्वयनको लागि वार्षिक योजना बनाइ लागु गरिनेछ । साथै मलेप प्रतिवेदनले औल्याएको वेरुजुलाई अन्त्य गर्दै लगिने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

(२३१) धार्चे गाउँपालिकाको प्रोफाललाई सम्भव भए सम्म वार्षिकरुपमा अध्यवधिक गरिदै लगिने छ भने संकलित तथ्याङ्क प्रत्येक घर धुरी सहितको व्यक्तिगत विवरण) विद्युतिय प्रणालीमा राखिने छ ।

(२३२) आगामी आ.व. भित्र गा.पा.को प्रशासनिक भवन निर्माण सम्पन्न भई आफ्नै भवनमा कार्यालय सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ साथै विषयगत शाखाहरुको सुदृढिकरण गरी कार्यसम्पादनलाई प्रभावकारी बनाइनेछ ।

(२३३) धार्चे गा.पा.कार्यालयलाई सेवाग्राहीमैत्री बनाउन सेवाग्राही प्रतिक्षालय, सहायता कक्ष, र सोधपुछ कक्षको व्यवस्था मिलाइनेछ ।

(२३४) प्रस्तावित नीति तथा कार्यक्रमको सफल कार्यन्वयन गर्नको लागि हामि सवैको साथ सहयोग र जिम्मेवारीबाट मात्र सम्भव छ । यि नीति तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयनबाट उच्चदरको आर्थिक वृद्धि हाँसिल हुनेछ, कोरोना भइरसको महामारीको असर न्युन गर्दै आर्थिक सामाजिक क्षेत्रमा थप गतिशील हुनेछ, पारस्परिक सम्मान र अवसर सहित सामाजिक न्याय कायम हुनेछ, सुन्दर सुरक्षित समृद्ध धार्चे निर्माणको लक्ष्य पूरा गर्न योगदान पुग्नेछ भने यी नीति तथा कार्यक्रमको कार्यन्वयनमा धार्चे गाउँपालिकालाई सवैबाट सकारात्मक र सकृय सहयोग हुने विश्वास व्यक्त गर्दछु । अन्त्यमा, मुलुकको समग्र विकासमा योगदान गर्ने राजनीतिक दल, राष्ट्र सेवक, नीजि, सहकारी, सामुदायिक क्षेत्र, श्रमिक वर्ग, नागरिक समाज, सञ्चार जगत लगाएत सम्पूर्ण दिदी बहिनी तथा दाजुभाईहरु, धार्चेको विकासमा सहयोग पुऱ्याउने विकास साभेदारहरु र गैर आवसिय नेपाली समुदायलाई हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु ।

॥ जय धार्चे ॥

